

Koroška Kronika

Leto II.

IZDAJA : BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Številka 12

Celovec, 22. marca 1946.

Bevinov govor o mednarodnih odnošajih

Na večerji, ki so mu jo priredili v Port Talbotu, kjer je sprejel častno meščanstvo, je imel britanski zunanji minister Ernest Bevin govor, v katerem je zatrdil, da se bo različnost mišljenja Velike Britanije, Združenih držav in Sovjetske zveze s časom izenačila, če bodo imeli njihovi državljani potrpežljive in ne bodo zavzemali dogmatičnih stališč.

Dodal je, da je bilo potrebno mnogo časa, da se je ustvarila mednarodna organizacija in da so v novi organizaciji Združenih narodov številna vprašanja, katera bo treba rešiti: prehrana, poljedelstvo, gospodarska posojila na podlagi sporazuma v Bretton Woodsu, Mednarodna banka, vse vrste mednarodnega delovanja, kot n. pr. vzgoja in javno zdravstvo. Zaradi tega je bilo potrebno prevzeti od Zveze Narodov osnovo za novo mednarodno organizacijo.

Rešitev kakršnega koli vprašanja je odvisno od zaupanja, ki si ga pa ni lahko pridobiti.

„Različna mišljenja Velike Britanije, Združenih držav in Sovjetske zveze bodo sčasoma spravljiva, če bodo imeli državljani treh narodov potrpežljive in ne bodo zavzemali dogmatičnih stališč. Če bi pa skušali drug drugega uničiti, bo nastala zmeda.“

Bevin je dodal, da je mnogo ljudi iz vseh krajev sveta vprašalo, če ima on kaj skupnega s Churchillovim govorom.

Bevin je dodal, da bi bila nesreča za zunanjo politiko, če bi se katera država naslanjala na govore, ki jih lahko imajo zasebniki in ne na zunanjo politiko samo.

Po mnenju Bevina, bi to predstavljalo veliko nevarnost. „Politika, za katero je odgovorna vlada Nj. Vel. je samo tista, ki sem jo označil v svojem govoru v parlamentu 21. februarja, v katerem sem izjavil, da sem pripravljen vstrajati na potrebi podaljšanja prijateljske pogodbe s Sovjetsko zvezo na 50 let.“

„Prijatelje prosim, naj resno upoštevajo ta predlog. Stavil sem ga resno in bom vstrajal kljub vsem razočaranju, ki bi mogla nastati.“

Bevin je nato razpravljaval o velikih težavah, ki bodo nastale v prihodnjih letih, ko bo treba razpravljati o obrambni organizaciji UNO.

„Čim bodo pričeli delovati vojaški odbori, ki bodo prevzeli polno odgovornost za obrambo svega sveta, bodo izginila številna vprašanja, ki predstavljajo zdaj velike težave.“

„Ne pripisujte preveliko važnost govorom posameznih zasebnikov. Mislim, da je za zunanjo politiko dobro, če se tu in tam izrazi lastno politiko v dobro preiščenih izjavah v zbornicah, pa iz zbornic narodu in svetu.“

Ne vstrajam na trditvi, da bi mogel jaz ali katerikoli zunanji minister z enim samim

udarcom rešiti vprašanja tega starega sveta. Rešitev teh vprašanj zahteva največjo nego in zdrav razum. Ne verjamem, da bi si svet želel novo vojno. V resnici ne vem, kdaj si jo je sploh želel. Če bi prepustili izbruh vojne vedno svobodnemu odločanju naroda, ne bi prišlo nikdar do sporov. Storil ne bom ničesar takega, da bi postavljali en narod proti drugemu. Ne bom storil ničesar, kar bi moglo izgledati kot napad in pozivam tudi vse ostale države, naj se ne glede na svoje pravice zgodovinskega značaja vzdržijo napadanj, bodisi s pomočjo propagande ali z živčno vojno, ali pa z dejanji, ki bi vznemirjala druge države. Apeliram na države, da bi se povrnili stari svet k rednemu življenju v imenu Boga, ker si ga je človeštvo zaslužilo.“

Mednarodni položaj v Trumanovih očeh

Na tiskovni konferenci, ki je bila v četrtek v Washingtonu, so novinarji vprašali predsednika Trumana, če je po njegovem mnenju mednarodni položaj res tako nevaren, kot mnogi menijo. Predsednik Truman je dovolil, da objavijo njegov odgovor, ki se je glasil: „Ne verjamem“.

Ko so ga vprašali, če lahko izjavi, da ni nevarnosti, je odgovoril: „Zaradi tega se ne vznemirjam“, ter dodal, da je prepričan, da je to nevarnost mogoče odvrniti.

Ko so ga vprašali, če se bo Varnostni svet sestal, kakor je predvideno 25. marca, je odgovoril, da se bo po njegovem mnenju to zgodilo ter da ni nobenega razloga za mišljenje, da se prihodnjega zasedanja Sveta ne bi udeležili vsi člani. V pogledu svoje osebne udeležbe na otvoritvenem zasedanju je predsednik izjavil, da je to odvisno od okoliščin.

Truman je dejal, da nima nobenega predhodnega poročila o nadaljevanju polemike med Churchillom in Stalinom ob priliki radijskega govora prvega. Izjavil je le, da je to vest čital v časopisih. Na vprašanje, če je čital Stalinov razgovor, v katerem graja Churchillov govor in ki so ga objavili v

„Pravdi“, je predsednik odgovoril, da ne zna čitati ruskih saposov in da ne ve, če je bil prevod točen.

Perzija in sestanek treh

Truman je nat oodgovoril na neko drugo vprašanje ter izjavil, da nima uradnih poročil o premikih sovjetskih čet v Perziji. Dejal je, da mu je znano samo to, kar je čital v časopisih in da ne bo dal nikakih pojasnil.

Nato je izjavil, da ni nikakega načrta za sestanek treh, in da osebno s Stalinom nima nobenega stika v položaju v Perziji.

Nekemu dopisniku, ki je dejal, da naj bi bil ameriški veleposlanik v Moskvi W. Averell Harriman izjavil, da Sovjetska zveza s svojimi potezami le slepi, je predsednik odgovoril, da ima Harriman polno pravico, da izrazi svoje mnenje. Ko so ga vprašali, če sta v razgovoru, ki sta ga imela v sredo s Harrimanom, preudarila mednarodni položaj, je Truman odgovoril, da je imel prijeten razgovor s Harrimanom ki je izrazil svoje zadovoljstvo zaradi ponovne vrnitve v Združene države; ponovno se bo z njim sestal prihodnji terek.

Predsednik je nato izjavil, da so imeno-

vanje ameriškega delegata v odboru organizacije Združenih narodov za atomsko silo odložili, dokler Kongres ne bo odobril za-
davnih zakonodajnih ukrepov. Dodal je, da takšni ukrepi pred imenovanjem niso potrebni, da pa bodo znatno prispevali k razjasnitvi položaja in k pojasnitvi pogledov Združenih držav do ostalega sveta.

Ko so ga vprašali o spremembah, ki jih je predlagal senator Vanderberg v nadzorstveni komisiji za atomsko silo, spremembah, po katerih naj bi posebni zvezni vojaški svet imel možnost preučitve sklepov komisije, je predsednik izjavil, da javnost in Kongres nimata jasnega pojma o nadzorstvu civilistov nad atomsko silo.

Moral bi se posvetovati z vojaškimi oblastmi — je pojasnil — toda napačno je misliti, da bi le vojaške oblasti lahko štitele koristi države.

Ko so ga vprašali o posebni poslanici, ki mu jo je poslal brazilski predsednik Dutra, je Truman izjavil, da gre za zelo prijateljsko pismo, ki vsebuje izraze prijateljstva do Združenih držav.

Iz govora deželnega glavarja Piesda dne 17. marca 1946

Mi socialisti smo mednarodno usmerjeni in nismo obremenjeni z nobenim šovinizmom. Popolnoma priznavamo pravice manjšin v kolikor ne nasprotujejo splošnim interesom države. Mi nismo odgovorni za preganjanje Slovencev od leta 1938. do 1946., pod katerim smo trpeli mi vsi, ne samo Slovinci.

Že več tednov je v mešanem ozemlju načrtna gonja male skupine, sestavljene večinoma iz Slovencev — nedomačinov, ki hočejo povzročiti nemir in nezadovoljstvo v deželi.

Trdijo, da je preganjana manjšina, da bi s tem umetno ustvarili razlog za zunanjo intervencijo. Da bi do tega prišlo na Koroškem, ne bomo dopustili. Tri velesile so zajamčile avstrijske meje od leta 1937. Ljudsko glasovanje leta 1920. je jasno pokazalo kam si prebivalstvo želi. Nadaljne glasovanja so bile volitve 25. novembra 1945; katerih se je OF zdržala, a danes trdi, da nima nobenega zastopnika. Na svetu ni nobene države, ki bi bila tako demokratična, kot je Avstrija.

Nadaljni očitek, ki nam ga podajajo v vseh mogočih radijskih oddajah je trditev, da je Koroška nacistični raj. Ni v vsej Avstriji zvezne dežele, ki bi relativno izvedla toliko aretacij nacistov in jih toliko odpustila iz služb, kot ravno Koroška. S tem bomo toliko časa nadaljevali, dokler ne bo dežela popolnoma očiščena. Če trdijo nadalje da je Koroška pribežališče vseh evropskih fašistov, rečem le to, da mi sami želimo, da bi čimprej izgnili tja, kjer ni muh. Na žalost pa to ne zavisi od nas.

Vlada ima resno voljo dati slovenskogovorečemu ljudstvu njegove pravice in je to tudi že z dejanji pokazala. Ona je izseljene Slovence vrnila na njihove domačije in z uspehom posredovala pri zvezni vladi za denarno pomoč pri obnovi izgubljenega imetja. Izdala je šolski zakon, ki nalaga otrokom dvojezičnega področja dolžnost v lastnem, kakor tudi v interesu dokončne pomiritve dežele, učenje obeh jezikov. Pred kratkim je po razgovoru s prelatom Podgorcem sklenila obnovitev slovenskih zadržev v bivšem obsegu. Deželna vlada se trudi za nastavev nameščencev iz dvojezičnega področja pri vseh uradih in javnih oblasteh in je dala posebne prednosti za vstop Slovencev iz dvojezičnega področja na učiteljske. Tudi nadalje bo vlada z vsemi močmi poizkušala ustreči vsem upravičenim željam koroških Slovencev. Od njih pa zahteva priznanje k Avstriji in demokraciji.

Zvezni minister Helmer je obiskal Koroško

V petek, 15. III. 1946 je prišel v Celovec g. zvezni minister Helmer, da se pouči o položaju zvezne dežele Koroške.

Pri svojem obisku je med drugim obiskal več obmejnih krajev. V nekaterih je imel tudi govor, da bi pomiril razburjenje in ovrgeti zlonamerne govorce, ki so se v zadnjem času razširile po Koroškem. Med drugim je g. minister obiskal Velikovec, Pliberk, Doberlove, Borovlje, Št. Jakob in Podklošter.

Pred celovškimi varnostnim zborom je imel g. notranji minister govor o pravicah in redu v državi, ki ga zaradi važnosti objavljamo.

„Avstrija je zopet postala demokratična republika. Kaj naj se zgodi v naši deželi, ne določa več samo eden, temveč ves narod posredno v svojih prostih in tajnih volitvah. Voljo poedinca je zamenjala sedaj volja naroda. Narod odloča o svoji usodi sam po parlamentu, ki predstavlja njegove možgane. Kdorkoli dela v državni službi se mora vedno zavedati odgovornosti celotnemu narodu. Njegovo delovanje ne sme biti v nasprotju z voljo naroda, kajti nad interesi sile

„despota“ kot smo to videli pri fašizmu, stoji celotno zanimanje naroda, kot to zahteva resnična demokracija. Preživeli smo idejo sile in se zopet vrnil k pravici, zakonu in redu, k urejevanju državnega življenja tako, kakor narod sam odloči. Če so bili v času nacizma organi državne varnostne službe strašilo, ker ni smel nihče spregovoriti svobodno in javne besede ne, da se bi moral bati zapora ali koncentracijskega taborišča, ali, da ga celo spravijo na vislice, tako morajo biti organi varnostne službe v demokratični republiki od naroda spoštovani. Narod jih mora smatrati kot svoje zaščitnike. Avstrijski državljani mora vedeti: tukaj je nekdo, ki varuje mojo varnost, in ki skrbi zato, da morem opravljati svoje delo v miru.“

Organ varnostne službe si mora pridobiti zaupanje prebivalstva s prijaznim, poštenim in predvsem nepodkupljivim vedenjem. To ne pomeni, da ne bi mogel opravljati svoje službe strogo po predpisih. Njemu ni treba postopati obzirno, kjer to ni na mestu. Upoštevati mora vedno, da je v službi države, in da varuje narod ter državo. Pri tem

pa ni izraževalec njenega prava. Pokoro in kazen izrečejo le redna sodišča. Kdor se pregreši proti zakonu demokratične republike bo kaznovan le od rednih sodišč in od nikogar drugega.

Na noben način nečemo, da bi bili kršitelji zakona podvrženi v preiskovalnih zaporih gestapovskim metodam. Tak način demokracije ni vreden, kajti tako, kot smo s pomočjo Zaveznikov končno premagali fašizem, tako moramo premagati tudi vse fašistične metode, ki so v nasprotju s človečanstvom. Po prekršitvi zakona bodo naša sodišča sodila strogo in zahtevala za vsak prestop kazni, pri tem pa bodo vedno imela v obziru zakone človečanstva. Vsak uradni varnostne službe mora vedeti tole: Biti pravičen v vseh stvareh. Pravica in objektivnost mu bosta naklonila zaupanje ljudstva, kar mu bo pri odgovorni službi v veliko pomoč.

Avstrija ima za seboj težka leta tlačenja in suženjstva. Vojna je našo deželo težko prizadejala. Če jo hočemo zopet obnoviti potrebujemo zato vstrajnosti in velikih naporov. Če naj obnovitveno delo hitro uspe, moramo v interesu celotnega naroda delati brez motnje skupnega življenja. Vsak naj gleda na to, da bo doprinesel svoje najboljše.“

Zanimivosti preteklega tedna

ZDRUŽENE DRŽAVE

Ameriški podtajnik ministerstva za zunanje zadeve je izjavil senatnemu odboru za proučevanje posojila Veliki Britaniji, da če tega posojila slučajno ne bi odobrili, ne bo moglo priti do potrebnih izmenjav prijateljskih čustev Velike Britanije in Združenih držav.

Kot je izjavil ameriški zunanji minister, je sprejel drugo francosko noto o španskem vprašanju. Byrnes dodaja, da še ni imel časa za proučitev te nove note.

Bivšemu britanskemu ministerskemu predsedniku Churchillju so podelili častno meščanstvo New Yorka.

Kot je sporočil ameriški zunanji minister, še vedno prihajajo poročila o premikanju sovjetskih čet v Perziji.

Glavni urednik za narodno zdravje je razpravljaval s predsednikom Trumanom o ustanovitvi mednarodne zdravstvene organizacije v okviru organizacije Združenih narodov, ki bi skrbela za svetovno nadzorstvo nad nalezljivimi boleznimi.

Iz Švice je prispela v Združene države delegacija strokovnjakov za finančne in politične vede. Delegacija bo razpravljala o 750 milijonih dolarjev, ki so last Nemcev in so naloženi v Švici. Razpravljali bodo tudi o postopku likvidacije nemškega imetja in njegovem prenosu kot vojno škodo Združenim državam.

Zunanji minister Byrnes, general Eisenhower ter vojni minister Patterson, so pred odborom za vojaške zadeve zbornice, ki je imela tajno sejo izjavili, da morajo Združene države obdržati močne vojaške sile dokler traja sedanji svetovni položaj.

VELIKA BRITANIJA

Med razpravo o proračunu za vojsko je bivši zunanji minister Eden izjavil, da je prijateljstvo in razumevanje med zavezniki, ki so ga vsi iskali in podpirali ogroženo.

Kot je izjavil britanski zunanji minister Bevin v Spodnji zbornici, ni britanska vlada storila nobenega koraka za povratak britanskih čet v Perziji, niti se o tej zadevi pogajala s perzijsko vlado.

V London je prispel poveljnik poljske vojske v Italiji general Anders, da bi razpravljaval z britansko vlado o bodočnosti svojih čet.

Izjava, ki jo je dal predsednik Attlee o indijskem vprašanju, je zapustila v Združenih državah ugoden vtis. Posebno odobravajo sklep, da bodo pustili svobodne roke britanski vladni misiji.

Pri razpravi o zunanji politiki v lordski zbornici je državni kancler lord Jowitt izjavil, da britanska vlada kljub temu, da je izrazila svoje nezadovoljstvo s Francovim režimom v Španiji, ne namerava poseči v španske zadeve.

GRČIJA

Ministerski predsednik Sophoulis, je dal varnostnemu zboru ukaz da mora skrbeti za spoštovanje zakona in omogočiti vsakemu državljanu popolno svobodo glasovanja.

Levičarske stranke so poslale Veliki Britaniji, Združenim državam, Franciji in Rusiji kolektivno poslanico, kjer zahtevajo odložitve volitev na poznejši čas.

SOVJETSKA ZVEZA

Govor, ki ga je imel pred nedavnim v Združenih državah bivši britanski ministerski predsednik Churchill, je vzbudil v Sovjetski zvezi val ogorčenja. Nekemu dopisniku sovjetskega lista „Pravda“, je na vprašanje: „Kako presoja nedavni Churchillov govor?“, maršal Stalin izjavil:

„Smatram ga za nevarnega in preračunatega, da bi zasejal neslogo med Združenimi narodi in da bi oviral sodelovanje med njimi.“ Med drugim imenuje Stalin Churchilla kot vojnega hujskača in mu očita, da se poslužuje Hitlerjanske metode.

„Associated Press“ javlja, da se ruske čete, ki so se umaknile iz Mukdena v Čang Cunu, pomikajo proti severu. To je prvi znak evakuacije iz Mandžurije od strani Rdeče armade.

Kot poroča agencija „Tass“, govornice o gibanju sovjetskih čet v Perziji ne odgovarjajo dejstvom.

Kot so objavili na sovjetskem poslaništvu v Združenih državah, bo sovjetsko delegacijo na zasedanju Varnostnega sveta UNO vodil Gromiko, poslanik Sovjetske zveze v Združenih državah.

JUGOSLAVIJA

Maršal Tito je odšel na obisk v Varšavo in Prago. V času njegove odsotnosti ga zastopa podpredsednik vlade Kardelj.

Iz Prage se je vrnil minister za zunanje zadeve Simič v spremstvu svojega pomočnika Vladimirja Velebita. Ob priliki svojega obiska v Pragi je dal general Velebit časnikarjem izjavo v kateri je povdaryl, da je edina pametna, demokratična in pravična rešitev, da dobi tržaško pristanišče Jugoslaviji.

Jugoslovanska agencija „Tanjug“ odločno zanika poročila inozemskih listov, da bi bilo v zadnjem času izvedene nove koncentracije jugoslovanskih čet na Morganovi liniji. Predsedništvo Vrhovnega sovjeta SSSR je imenovalo novega veleposlanika Sovjetske zveze v Jugoslaviji.

KITAJSKA

Osrednji izvršni odbor Kuomintanga je sprejel predlog za preosnovo vlade. Predlog določa sledeče točke: Člani oboroženih sil se ne smejo vmešavati v politična vprašanja, policija se mora preosnovati in dvigniti svoj socialni nivo, obmejno kitajsko oblast je treba ustanoviti v Sinkiang, Mongoliji in Tibetu, prav tako je treba izpolniti preosnovo vojaške vlade.

Vodja oddelka za politične zadeve v narodnem vojaškem svetu je izdelal načrt za reorganizacijo kitajske vojske. Dejal je, da so komunisti od prekinitve sovražnosti zasedli 13 pokrajin in obdržali blokiranih 25 nadaljnjih pokrajin.

Čangčihčung, ki goji veliko upanje v končoveljavno zvezo kitajskih sil je izjavil, da zavisi usoda dežele od lojalnih izvedb odločitve političnega posvetovalnega sveta ki so ga nedavno ustanovili, tako s strani nacionalistov, kakor tudi komunistov.

Med ostalim je zatrdiril, da je videl v Yennan letake z napisom: „Samo z generalisimom in z reorganizacijo oboroženih sil.“

FRANCIJA

Francoska ustavodajna skupščina je danes odobrila zakon, na podlagi katerega bodo štiri francoske kolonije uživale isti pravni položaj kot ga uživajo francoski okraj, medtem ko je ministerstvo za kolonije objavilo svobodno ustavo, za nekatere kolonije. S prihodom januarjem bodo uvedli na otokih Martinique in Guadalupi na Malih Antilih iste zakone, ki so v veljavi v Franciji. Niso še odločili, če bodo nove departemaje upravljali prefekti ali guvernerji.

Štirje milijoni 600 tisoč prebivalcev Kocincine bo imelo svojo vlado, svoj parlament, svojo vojsko in svoje finance na podlagi ustave.

Kot poročajo, je odpotoval v Združene države posebni francoski delegat Leon Blum.

ČEŠKOSLOVAŠKA

Češkoslovaška vlada je zaplenila brez odškodnine vsa nemška kmetijska posestva in gozdove. Vso obdelovalno zemljo bo razdelila med svoje državljane, gozdovi pa preidejo v last države. Glede na veliko površino zaplenjenih posestev je bilo sklenjeno, da lahko dobi vsak agrarni interesent do 13 ha obdelovalne zemlje.

Pred zasedanjem Varnostnega sveta

Sodnik Vrhovnega sodišča William C. Douglas, ki prisostvuje konferenci za nadzorstvo nad atomsko bombo in drugimi orožji, je stavil v sredo predlog o spremembi ustavnih listine Združenih narodov, da bi ta dovoljevala vzpostavitev svetovne vlade.

Po tiskovnih poročilih naj bi bil Douglas v nekem razgovoru izjavil, da svetovna vlada ne bi pomenila žrtvovanja osebne svobode. Dodal je, da je velika razlika med svetovno vlado, ki predstavlja prebivalstvo vsega sveta in med vlado, ki predstavlja narode sveta. Po poročilu „New York Timesa“ je predlagal svetovno vlado, ki bi na podlagi „Bill of Rights“ delovala s pomočjo zakonodajnih, upravnih in izvršnih organov.

Zunanji minister Byrnes, načelnik ameriškega glavnega stana Dwight Eisenhower ter vojni minister Robert Patterson so na tajni seji zborničnega odbora za vojaške zadeve izjavili, da morajo Združene države obdržati močne vojaške sile, dokler traja sedanji kritični položaj. Ob koncu seje so ameriški voditelji izdali skupno poročilo, v katerem nakazujejo, da bo znašala vojaška sila 1. julija 1947 1.070.000 mož, kar pomeni

V notranjosti je bilo zaplenjenih 80.000 ha nemških zemljiških posestev. Doslej so iz tega sklada razdelili 70.000 ha, ostalo pa bodo razdelili spomladi. Gozdov je bilo zaplenjenih 360.000 ha in jih sedaj država prevzema. To delo bo verjetno končano do konca aprila.

V obmejnih krajih je bilo zaplenjenih 1.500.000 ha nemških zemljiških posestev in 750.000 ha gozdov. Doslej so že razdelili 110.000 češkim kmečkim družinam 1.100.000 hektarov obdelovalne zemlje. Nadaljnjih 200.000 ha so zaradi oddaljenosti, slabe kakovosti in težavnega obdelovanja združili v velike pašnike, ki so jih prevzeli pripravljalni odbori pašnih zadrug. Na teh pašnikih bodo gospodarili živinorejci kolektivno. Ostanek obdelovalne zemlje še razdeljujejo med izseljence, ki so se vrnili v domovino, vojake in druge interese. Del teh zemljišč bo rezerviran v javne namene.

Po zaključku agrarne reforme, to bo približno v dveh, treh mesecih, bo imelo okoli 150.000 čeških kmečkih družin 1.500.000 ha obdelovalne zemlje, ki je prej pripadala Nemcem. Obenem bo država prevzela okoli 1.000.000 ha gozdov.

V primeri s 1. julijem 1946 znižanje skoraj za pol milijona mož.

Glavni podtajnik za obvestila Cohen je izjavil, da bodo dnevni red prihodnjega zasedanja Varnostnega sveta objavili tri dni pred pričetkom zasedanja, kar je v soglasju s pravili postopka sveta. Cohen je pristavil, da bo prihodnjemu zasedanju predsedoval kitajski predstavnik. Predsednika Varnostnega sveta bodo vsak mesec menjali po abecednem redu držav, ki so članice Sveta.

„Edina stvar, ki je niso dovršili na prejšnjem zasedanju Varnostnega sveta v Londonu — je dejal Cohen — je bilo poročilo, ki so ga sestavili strokovnjaki posebnega odbora in ki obravnava pravila postopka pred Varnostnim svetom.“

Odbor vojaških strokovnjakov, ki zaseda v Londonu, bo ob priliki zasedanja Varnostnega sveta odpotoval v New York. Zaradi značaja poslova, ki jih opravlja, se bo odbor sestel na posebni seji.

Organizacija Združenih narodov je sprejela v vseh drugih primerih z ozirom na tisk politiko „odprtih vrat“; zasedanja Varnostnega sveta so razen v posebnih okoliščinah dostopna javnosti.

Nova belgijska vlada

V novi belgijski vladi je ministerski predsednik Paul Henri Spaak obdržal zunanje ministrstvo, medtem ko je bivši ministerski predsednik Achille Van Acker postal minister za gospodarske zadeve.

Spaak je objavil sledečo novo belgijsko vlado: ministerski predsednik in zunanji minister Paul Henri Spaak; notranji minister: Joseph Merlot; pravosodni minister Henri Rollin (socialist), senator in član belgijske delegacije pri organizaciji Združenih narodov; minister za delo Leon Eliz Troclet (socialist); minister za gospodarstvo Achille Van Acker (socialist); minister za vojno škodo Pierre Vermeulen (socialist); minister za vzgojo Leon Collard (socialist); minister za kolonije Eduard Anseole (socialist); minister za promet Ernest Rongvaux (socialist); minister za javna dela Erman Vos Mon (socialist); minister za finance Franz Voghel; minister za zunanjo trgovino Albert Smaele in minister za prehrano Moens de Fernig predsednik belgijske trgovske zbornice.)

Spaak, je v torek zvečer izjavil tisku, da morajo imenovati samo še ministra za narodno obrambo.

Ameriški odgovor na Sovjetsko noto

Byrnes je v noti, ki jo je poslal kot odgovor na sovjetski protest, ki so ga dostavili ameriškem zunanjemu ministrstvu in po katerem naj bi Združene države s poslanico, ki so jo 22. februarja dostavile bolgarski vladi, prekršile dogovor treh veseliv v pogledu Bolgarije, izrazil svoje začudenje nad tem protestom. Obtožbe protesta je odločno zavrnil.

Byrnesov odgovor pravi, da je moskovski dogovor predvideval vključitev dveh predstavnikov ostalih demokratičnih skupin v bolgarsko vlado. Morala bi biti prava predstavniška stranka, ki niso v vladi; začetni bi morala resnično in iskreno sodelovati z vlado. Ameriška vlada ni mislila takrat in tudi zdaj ne more razumeti, da bi to sodelovanje slonelo na drugačnih pogojih, kot na obojestransko sprejemljivih. V nasprotjem primeru bi slonelo sodelovanje na podlagi, ki bi bila sprejemljiva samo z ene strani.

Byrnes je izrazil upanje, da bodo dosegli podlago, ki bo za izpolnitev moskovskih sklepov v duhu pomiritve sprejemljiva za obe strani.

Vesti iz Slovenije

„Slovenski poročevalec“ objavlja:

Na Jezerskem v višini 906 m je izčrpanim in odmor potrebim aktivistom in invalidom v Ljudskem domu oddiha na razpolago edinstvena prilika za počitek. Za kritje reziže znaša do nadaljnega dnevna oskrbnina 30 din, ki jo plačajo oskrbovanci sami ali ustanove oziroma odbori, ki jih pošljejo na okrevanje. Prošnje za sprejem naj bodo naložene izključno na pristojne okrožne ljudske odbore (v Ljubljani MLO), oddelek za socialno skrbstvo, in naj se vlagajo preko četrtnih oz. krajevnih ljudskih odborov.

Na medicinski fakulteti v Ljubljani je bilo redno vpisovanje zaključeno dne 9. t. m. Naknaden vpis je dovoljen do 20. t. m., in sicer samo na utemeljeno prošnjo.

Komisija za ugotavljanje vojnega dobička Ljubljanske mestne četrti Šiška, javlja, da bo v četrtek 14. marca javna razprava, na kateri se bo razpravljalo o višini dobička doseženega v času vojne, proti sledečim osebam: 1. Perko Matija, mizar, Celovška c. 97, predlog 2.186.400 din; 2. Ahlin Franc, mehanična pletarna, Jernejeva ul. 2, predlog 227.370 din; 3. Škerl Stanko in Lenka, Malgačeva 12, predlog 290.000 din

Pismo slovenskih kolonistov iz Vršča. — Slovenski kolonisti — 56 družin z 204 člani — ki smo odpotovali iz Slovenije 27. februarja, smo po dobri vožnji prišli v razmeroma kratkem času na svoja nova bivališča v Vršča. Na kolodvoru so nas sprejeli zelo priščno ter nam v vsem pomagali. Dobili smo vozove, ki so prepeljali našo imovino in prtljago na določena nam stanovanja. Vsem nam je bila že dodeljena orna zemlja, vinogradi, deloma tudi že živina in perutnina.

V Vršču je doslej 127 slovenskih družin s 600 člani. Z nami sta tudi dve učiteljici in en učitelj. Z naglico pripravljamo vse potrebno za šolo, v kateri se bo v kratkem pričel pouk za našo deco. Te dni pričakujemo prihod ostalih učnih moči. Vse sile pa trenutno posvečamo vprašanju spomladanske setve, kajti potem, kako bomo čim bolj vestno in popolno obdelali vso zemljo, ki smo jo dobili, nas bodo sodili. In mi moramo na naših novih domovih dokazati, da smo te zemlje vredni. Za letošnji začetek nam je pri setvi in obdelovanju zajamčena vsa pomoč.

Te dni pričakujemo nov transport kolonistov iz Slovenije. Tu računajo, da se bo v naši okolici naselilo še približno 500 družin. Vse znanice v Sloveniji toplo pozdravljamo in jim sporočamo, da smo zadovoljni in se dobro počutimo.

8. marec v Loški dolini. — Loška dolina je prvokrat slovesno praznovala 8. marec leta 1944. Ko je bil Hitlerjev teror najhujši, je tiha dolina pod Snežnikom začela svoje novo življenje in še podvojila napore za osvoboditev.

Žene v Loški dolini so sklenile, da bodo letos svoj praznik čim lepše in dostojneje proslavile. 8. marca dopoldne je bilo po vsej dolini prostovoljno delo. V požganem Ložu si videl skupino petdesetih žena, ki so popravljale ruševine. Trpljenje zadnjih let je v njihove obraze zarezalo nekatero gubo. Obblečene v črmino so pele naše lepe partijske pesmi in zbujele spomine na pretekla dni. V Podcerkvi so si žene ta dan zgradile perišče, v Markovcu pa so popravljale ceste.

Popoldne je bila v „Domu ljudske prosvete“ v Starem trgu kulturna prireditev, ki so jo pripravile žene iz vse Loške doline. Pele so, igrale in recitirale kakor mladinke, nazadnje je pa skupina osmih najstarejših žena zaplesala v narodnih nošah stare plese. V nabito polni dvorani je bilo navdušenje, da že dolgo ne.

Ob zaključku prireditve so prebrale pozdravne resolucije, ki so bile poslone maršalu Titu, predsedniku vlade Slovenije Borisu Kidriču, ter Glavnemu odboru AFŽ v Ljubljani. V resolucijah so izrazile zahtevo po priključitvi Primorske s Trstom in Istro Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Tako je potekel dan žena v Loški dolini, a ni to vse, kar so napravile naše žene na ta dan. Tudi na našo vojsko so mislile in spekle za borbe belega kruha in drugih priboljškov, da bi na ta dan še posebno občutili, kako je ljudstvo povezano z njimi. kako ne bo nikoli pozabilo za njihove žrtve, ki so jih doprinesli za osvoboditev domovine.

Mladina Jeseniške industrijske šole tekmuje. — Zavedajoč se velikega pomena vzgoje mladega strokovnega kadra smo se učenci jeseniške industrijske šole 1.a razreda prvi zganili in pozvali na tekmovanje vse učence naše šole, ki šteje 9 razredov. Tekmovali bomo v učenju in v čim boljšem šolskem uspehu, prostovoljnem delu in v večjem številu prostovoljno opravljenih ur za obnovo, v dviganju delovne discipline in zmanjšanju števila izostankov, in lepšem vedenju v šoli, obratu in izven obrata ter slednjič v udeleževanju v fizikulturi in prostetih.

Učenci 1.a razreda, med katerimi je tudi večje število borcev, ki so se vrnili iz vojske, hočemo, z uvedbo tega tekmovanja vzbuditi pri vseh učencih stremljene za vzgojo čim boljšega strokovnega kadra in obnovo domovine.

Hišne pomočnice so proslavile 8. marec. — V dvorani bivše Delavske zbornice v Ljubljani so v četrtek 7. t. m. zvečer proslavile ženski praznik hišne pomočnice. Po uvodni besedi tov. Škuljeve je pevski zbor hišnih pomočnic zapel nekaj pesmi, sledile so še recitacije in druge točke.

Po končanem sporedu so poslale borbene pozdrave maršalu Titu, Mednarodni antifastični ženski zvezi in sovjetskim ženam.

ŽIVLJENJE NA Kitajskem

Koliko ljudi premore Kitajska? Nekateri trdijo, da 400 milijonov. Drugi bi radi, da k temu številu primaknemo še sto milijonov. Ljudsko štetje bi bila tu nemogoča stvar. Ne morda, da bi bilo preveč ljudi, pač pa ti ljudje preveč po svoje žive. Zlasti po mestih je nešteto takih, ki nimajo svoje strehe. Danes so tu, jutri tam. Kdo bi jih mogel vse do zadnjega iztakniti? Kdo bi jih preštel v labirintu kitajskih mest? Tudi so razlike med posameznimi pokrajinami prevelike. Če vpliva v Honau tak red, je v Čekiangu že marsikaj drugače. Država je še daleč od enotnosti. Zato slone ene stotine milijonov, ki o njih beremo v učenih knjigah, dodobra na cenitvah. Ni pa dvoma, da se na Kitajskem prebivalstvo mestoma tako kopiči, da sme mo deželno šteti med najgosteje obljudene na svetu.

Kjer jih je toliko število, morajo Kitajci svojo zemljo kaj skrbno obdelovati, če hočejo, da jih domovina redi. Vsak košček izkoriščajo, povsod neumorno prekopavajo, sade, namakajo in žanjejo. Vendar jim zemlje primanjkuje. Tisoči in tisoči Kitajcev prebivajo stalno po čolnih in splavih, ki se vrste ob bregovih rek v dolga plavajoča mesta celo vrtove so si mestoma uredili na vodi, in sicer tako, da so na splave nanosili prsti. Kajpa, na rekah in jezerih je prostora le za nekatere. Večinoma morajo kmetje le bivati na suhem. Tu se stiskajo in gnetejo v majhnih, tesnih kolibah iz lesa ali bambusa. Strehe so slamnate, okna pa zalepljena s papirjem. Na severnem Kitajskem, kjer je svet v nedogled pokrit z mehko, rumeno puhlico, stanujejo kmetje po votlinah, ki so si jih izkopal v zemlji.

Neverjetno delaven in potrpežljiv je kitajski kmet, obenem pa skromen kakor puščavnik. Hrani se z vsem, kar človeška prebavila sploh prenesejo. Marsikdaj bi se nam studilo, če bi videli Kitajce jesti. Res je pa tudi, da je Kitajska dežela kakor pol Evrope, zato se ljudje močno razlikujejo. Precejšnje so razlike v njihovem okusu in v njihovi prehrani. Najbolj razširjen je riž, vmes pa radi uživajo ribe in zelenjavo. Ponekod je zelo v čišlih soja, to je neke vrste bob, ki uspeva najbolje na Daljnem vzhodu. Zopet drugod dajejo prednost kaši. Seveda poznajo tudi žito in kruh. Izmed domačih živali je za kitajskega kmeta najvažnejši prašič.

Silno se čuti kitajski človek priklenjenega na domačo grudo. S strastno ljubeznijo jo obdeluje. Kakor mati otroka, tako jo neguje. Rekle bi se, da jo naravnost raznežuje. Zato bomo tudi razumeli željo, ki mu nenehoma gori v duši in ki je močnejša od vsakršne druge — to je želja, da bi mu truplo počivalo v domači zemlji. Ona, ki jo je vse življenje obdeloval v potu svojega obraza, naj mu bo tudi poslednji dom. Če to vemo, se ne bomo čudili neki posebnosti kitajske pokrajine. Kar sredi bohotnega polja opaža oko tu pa tam vzpetosti, ki se zde podobne krtinam. Trava raste na njih, tudi druge rastline so se naselile. Ali vidi se jim, da jih nihče ne neguje. Vse raste, kakor samo hoče, in med uvelim rastlinjem poganja kvišku že novo zelenje. Kaj pomenijo te vzbokline? Grobovi so. Mestoma jih je po več skupaj, drugod pa mole iz polja le osamlje-

ne gomile. Nikjer ne vidiš križa, stebra ali sploh znamenja. Ničesar podobnega! Samo zemlja je malo zbočena, da označi očem mesto, kjer se človeško telo, tako kakor je iz prahu nastalo, zopet vrača k prahu in glini.

K takim gomilam polagajo Kitajci svoje mrličje v lesenih krstah. Zlasti v okolici mest, kjer nosi smrt obilneje, je videti dovolj krst, ki čakajo grobarja. Nekaterim se pozna, da že dolgo čakajo, pa ga od nikoder noče biti.

TEHNIKA V NARAVI

Narava in tehnika! Splošno mnenje je, da si ta dva pojma nasprotujeta. Večina ljudi misli, da je tehnika, oziroma to, kar je tehnika dala, nekaj zgolj človeškega, plod umskega dela; narava pa, da kaj takega ne more dati. In vendar ni tako. Tehniko je sicer našel človek, ki pa je del od Boga ustvarjene narave, zato je tudi to, kar je on iznašel delo narave. Končno pa med naravnimi pojavi zlasti v rastlinstvu in živalstvu ter med tehniškimi izumi tesna povezanost. Oglejmo si nekaj primerov.

Znano je, da so obokane in zaokrožene stene najbolj odporne proti pritisku in udarcu; in res najdemo v živalstvu, kjer je treba zavarovati nežne in za življenje važne organe pred pritiskom, zelo razširjene torvrsne naprave; tako pri hišah polžev, školjk, oklepnih žuželk, želvah in tudi pri človeku (lobanja). Tudi pri rastlinah ne

Če Evropejec zaide na tak kraj, ga po pravici navda stud. Nič boljšega ne more storiti, kakor da brž odnese pete. Le kako to, da se domačinom ne mudi s pokopom? Po naziranju Kitajcev ni prav, če pride mrlič prekmalu pod rušo. Treba je počakati, da vpliv zlih duhov opeša. To pa traja po navadi svojih 40 dni, včasih tudi več. Šele po dolgoveznih posvetovanjih z vedeževalci ugotove sorodniki tisto ugodno znamenje, ki javlja, da sme mrlič končno le v grob. V okolici velemest je pa tudi mogoče, da na ubogega mrliča kratkomalo pozabijo, ali pa da prepuste trud in delo drugim.

manjka takih primerov, n. pr. lupina oreha, lešnika, koščica česplje, črešnje itd.

Se bolj čudovite so naprave, ki naj okrepe in dajo rastlinskemu oporo; koliko težo morajo prenesti n. pr. debla dreves, ki merijo včasih do 120 m, kot n. pr. mamutovec in eukalipt. Največastnejši primer pa so travne bili; taka komaj 4—5 mm debela bil nosi do 300 kratno dolžino in še na koncu klas, ki je težji nego vsa bil. Najbolj bomo razumeli veličino biline zgradbe, če si mislimo do 150 m visok stolp, ki bi v premeru meril kakih 50 cm. Znani newjorški nebostičnik Empi-State-Building, ki meri 385 m, bi bil v primeri z bilko le 131 cm širok; da bi bila še popolnejša, bi moral imeti na koncu še tolikšno breme, kolikor tehta sam. Pri vsem tem pa bi moral biti tako prožen, da bi ga pozibal veter semtertja in se vedno zopet zravnal.

Kako doseže rastlina to prožnost? Da je bil lahka, je znotraj votla; oporno staniče pa razvrščeno ob obodu (sl. 1), podobno kot stebri v gotskih cerkvah in modernih visokih zgradbah. Najvažnejše staniče pa leži v notranjosti. Votle cevi niso nič manj odporne od polnih, so pa poleg tega lažje. — V listih pa najdemo načelo opornikov, ki list zavarujejo pred zmečkanjem in raztrganjem pod udarci dežnih kapelj in viharjev.

Uporaba votlih opornikov je znan tudi v naših cevastih kosteh, ki so vsled hrustančevine prožne, vsled vložene apnenih soli pa trdne. Njih zgradba odgovarja zahtevam pritiska, natega in upogiba. Tak primer je naša stegnenica; glava njenega sklepa leži v kolčni sklepni skledici in nosi vso nemajhno težo telesa; glavica pa je zvezana s stegnico po ožjem vratu, kar utegne imeti za posledico prelom kosti (to se v visoki starosti rado zgodi). Potrebno trdnost doseže kost tako, da prenaša težo, ki pritiska na sklepno glavico s posebno urejenimi prenežnimi tramiči in stebriči v glavi in vratu, na stegnenice.

Način, kako so razporejeni ti stebriči in tramiči odgovarja matematično natančno obteženosti in spominja na železne konstrukcije železnih mostov.

Seveda pa je tehniška popolnost teh kosti še popolnejša nego tehniški izdelek človeških rok; če se namreč zlomljena stegnenica poševno zraste, je pritisk drugače usmerjen nego pri normalni kosti; ugotovili so da tramiči in stebriči v kosti se popolnoma preusmerijo v smislu novih zahtev.

Ceprav bi mogli navesti še mnogo primerov tehnike v naravi, naj, kar smo povedali, zadostuje.

Državna obrtna šola za gradnjo in promet v Beljaku

Tudi žaga je pri delu potrebna

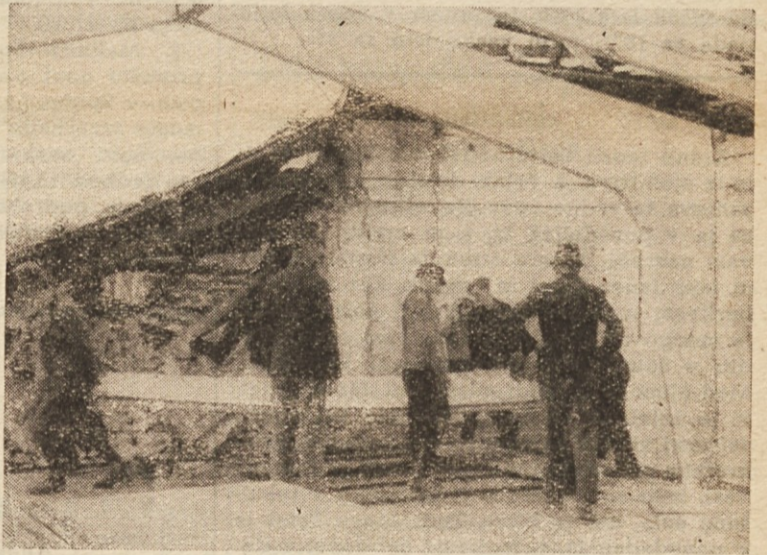
Dokler niso nacisti prevzeli oblast, je uživalo avstrijsko šolstvo svetoven sloves. Sedaj ko se po končani nesrečni vojni že opaža novo življenje, si strokovnjaki prizadevajo, da bi privedli avstrijske šole zopet na staro stopnjo.

Državna obrtna šola za gradnjo in rokodelstvo v Beljaku je bila ustanovljena že leta 1878, in se je skozi leta znatno povečala. Iz stare lesene šole se je razvila obrtna šola za zgradnjo in rokodelstvo, ki se razčlenjuje v jamsko stavbarstvo, gradbeno obrtno šolo, slikarski tečaj in mizarstvo strokovno šolo. Tu se učenci šolajo ter izpopolnjujejo v strokovnjake in gradbene odje. Na dekliškem oddelku, ki ga pa sedaj po obnovi še niso odprli, se dekleta izobražujejo v vseh strokah umetniške obrti pa tudi v kuhanju in drugih gospodinjinskih delih.

Ceprav je bil Beljak vsled vojne precej porušen, so vseeno ta učni

zavod v kratkem času obnovili. Z veliko požrtvovalnostjo so se učenci in učitelji pod vodstvom svojega direktorja vrgli na delo ter pokazali, kaj se da doseči z dobro voljo in smotrnim delom. V kljub pomanjkanju materiala so si predvsem sami obnovili svoj zavod.

Dijaki so dali s tem najlepši vzgled, kako se iz ruševin gradi domovina. Malo dobre volje, pa bi tudi drugje videli enake uspehe.

Učenci obrtne šole pri obnovitvenem delu

man ga je starček mraz okoval v ledene verige — Vesna ga je osvobodila in sedaj sproščeno šumlja v svet. Valovi jezer se dvigajo kakor bi hoteli povedati nekaj tajinstvenega in zvišenega.

Kmalu se bodo v bistrih valovih igrale drobne ribice ter izživale ribiče.

Sonček, ali si ti podaril zemlji toliko zlata? Ah, saj so le trobentice, ki so ti ukradle barvo in lepoto. Kmalu bodo ocvetele tudi spominčice kot odsev sinjega neba...

Kmet, ta večni ustvarjalec, najbolj občuti pomlad, saj je on najbolj povezan z naravo. Z njo vred se je odpočil preko zime, z njo vred vstaja k novemu življenju. Vpregel bo čile konjičke ali vole ter zasačil plug globoko v zemljo, da se bodo razgrinjale sveže brazde in sprejela novo setev. Škrjančki mu bodo peli za kratek čas, nebo pa bo blagoslavljal njegovo delo.

Mešcan pa bo zapustil temačno zidovje in pohitel tja ven, kjer je zavladata vesna. Saj v stvarstvu že vse sproščeno diha, utriplje in se veseli življenja.

Kdo bi ostal slep in gluha za vso to lepoto? Samo pustež brez duše in nežnih čustev bi stopal z zavezanimi očmi preko nje. Kaj nam govore škrjančki, potoček, cvetke in pomladni vetrič. Vsi pričajo, da je svet prekrasen in nudi dovolj lepote vsem, ki jo uživajo z nepokvarjenim srcem in čisto vestjo.

Naši mamici

Ves slovenski svet se 25. marca spominja trpljenja naših dobrih mamic. Tudi mi jih ob temu dnevu ne bomo pozabili. Materinski dan je skupno z očetovskim dnevom, ki ga praznujemo Slovenci na praznik Sv. Jožefa največji praznik naših družin. Lepa navada otrok je, da se ob tem dnevu mamici za vse prav lepo zahvalijo, ji naberejo pomladnih

rožic, ali jo s čim drugim razveselijo. Tudi mi se bomo ta dan spomnili svojih ljubih mamic. Če smo jih druga leta prezrli, tega v bodoče ne bomo nikdar pozabili.

Kaj pa bomo povedali mamici za materinski dan? Karkoli, samo da bo prišlo iz srca. Mamica bo vsega prav vesela, posebno če bomo ta dan še posebno pridni. Če pa boste res pridni in imate vaše mamice zelo, zelo radi, pa se lahko naučite tudi tole voščilce:

„Ljuba mamica, za tvoj najboljši praznik ti poklanjamo prve pomladne cvetlice in ti želimo, da bi te nam ljubi Bog še dolgo, dolgo ohranil. Majhni smo pa te imamo zato še bolj radi, ker vemo, da bi nam brez tebe ugasnilo najtoplejše sonce.“

Kot skromno darilce ti poklanjamo svoja mlada srca s prošnjo, da v njih še naprej zasažaj lepe rožice svoje ljubezni.

Mamica zlata, še mnoga leta naj te nam Bog ohrani!

Za smeh

Čemu imamo ušesa

„Čemu imamo ušesa, Tonček?“
 „Da vidimo, gospod učitelj!“
 „Kako to? Ali se nisi zmotil!“
 „Ne. — Ko bi ne imeli ušes bi nam kapa padla čez oči...“

Zmaga pravice

Hostar se je rad tožaril. Ko je prišlo do glavne obravnave, je moral nujno odpotovati, zato je naročil svojemu odvetniku, naj izid obravnave brzojavno sporoči. Odvetnik je pravdo dobil, zato ves vesel brzojavil: „Pravica je zmagala!“ Ze čez eno uro je odvetnik dobil brzojavni odgovor: „Vložite priziv!“

mladi korotan

„Škrjančki...“

Toda ne on! po gozdovih in vrtovih, šolarčki iz ljudske šole v Kotmari vasi so bili oni „škrjančki“, ki so v četrtek dne 14. t. m. tako lepo zapeli v celovškem radiju. S svojo prireditvijo: „Pomladna ura v šoli“ so res naznanili pomlad svojim sovrstnikom pa tudi odraslim.

Od blizu in daleč so se zbrali ti naši prijateljski in zapeli ljubke domače pesmice pred mikrofonom, da so jih lahko slišali tudi v oddaljenih krajih. Prav nič se niso ustrašili slabega vremena, ne strahov v večernem mraku. Navdušeno so prihitali k svojemu učitelju, ki jih je naučil tako lepo peti, da se z njim popeljejo v Celovec. Ze vse dni pred nastopom so se veselili tega večera, ko bodo prvič lahko javno pokazali, koliko so se naučili v šoli in z blagodnečim petjem izrazili vso lepoto svoje materine govornice.

Tudi mali harmonikar je hotel pokazati svojo spretnost. Majhen je, vendar je že velik „mož“, ker zaigra že nekaj okroglih na svojo harmoniko. Le tako naprej, moj dragi, pa boš morda nekoč postal še slaven glasbenik.

Lepo ste zapeli, moji ljubljenci, pesem vam je vrela iz duše! Vaš glas pa je prodril daleč naokrog do slovenskih družin, kjer so

sedeli ob radiju otroci vaših let ter zamaknjeni poslušali vaše pesmi. V teh pesmih je odsevala vsa lepota naše slovenske zemlje in duhovitost njenih sinov in hčera.

*

Iz prvega javnega nastopa „Jenkoviš škrjančkov“, je gotovo tudi drugimi ustala želja, da nastopajo v radiju. To je zelo lepo! Le hitro se prijavite!

Srce že čuti njen korak in živahneje utripa. V njem se prebujajo nova čustva in nove nade. Morana — boginja zime in smrti mora vzeti slovo.

Zemlja, zdrami se, kraljica pomladi in lepote stopa na svet! Jug, pihljaj, pometi travnike in polja, pospravi še ostali sneg, da bo stopila na ozaljšana tla. Ve ptice — selivke, nazaj, nazaj v domovino! Spremljale jo boste v najgloblje doline in gorske vrhove ter oznanjale revnim in bogatim, da je prišla zelena pomlad. Potoček že skaklja preko kamena in žubori veselo pesmico. Za-

Domáce novice

Življenje in umiranje v Doberlivesi

Dobrolski okraj je nekako jedro slovenskega teritorija na Koroškem. Ta okraj je po svoji legi najbolje zavarovan proti nemškemu vplivu. Celovec in Velikovec ga ne obremenjujeta, nemški uradi v Doberlivesi in v Železni Kapli slovenskega življenja tod niso mogli zatreti. Zemlja sicer ni preveč rodovita.

Ce pogledamo statistiko tega okraja, zastrmimo: Okraj je štel leta 1930. 12.670 ljudi, leta 1945. pa samo še 11.360. Po 16 letih torej 16% manj. Iz lepe pokrajine je izginilo vsako leto 1% ljudi. Leto 1945. kaže izredno veliko smrtnih slučajev, zato vzamemo za primerjanje leto 1944. Leto 1944. je bilo porodov 23,9%, smrtnih slučajev 15,4%. V petnajstih letih, od 1930. do 1945. naj bi prirastlo 1395 ljudi.

Leta 1930. je bilo ljudstva	12.600
1930. do 1945. prirastka	1.395
Skupaj	13.995

Statistika pa kaže le 11.100 oseb, kar pomeni 2.895 primanjkljaja.

Kam se je pa to število izgubilo? Večina so prišli v Celovec kot delavci in se naselili v lastnih hišicah v Št. Rupertu, Št. Petru in na Vresi. Tisti pa, ki niso našli hišice so se naselili po kletih.

Poglejmo število rojstev:

Leta 1930. je bilo	347 otrok
1935.	253
1937.	233
1940.	298
1945.	244

Število rojstev se je izredno krčilo v letih 1930. do 1937. Po pritisku nacizma se dvigne na višek leta 1940. in potem v šestih letih pade za 18%; torej vsako leto za 3%.

Lovanke

Zadnji teden se je zopet več fantov vrnilo iz ujetništva. A vojna, da si je že končana, zahteva še vedno nove človeške žrtve. Tako se je v ponedeljek 11. t. m. zgodila v naši vasi nesreča, katere žrtev je postal 14. letni fant Janez Tutel iz Lovank. Ker se v Doberlivesi ni tako dolgo pričel šolski pouk, je mnogo otrok tudi iz naše vasi začelo hoditi v šolo v dve uri oddaljeni Velikovec. Med njimi je bil tudi mirni fant Janez Tutel, ki je želel, da se še zadnje leto kaj nauči, saj med vojsko so se tako malo naučili. Pred kratkim pa se je začel pouk tudi v Doberlivesi, zato so se otroci vrnili zopet v tukajšeno šolo, ker je blizu. Tudi Janez Tutel je v ponedeljek 11. t. m. prvič šel zopet v domačo šolo. Ko je šel opoldne v šolo, je ob cesti našel naboj — najbrže za protiletalsko strojnico. Pobrał ga je in nekaj časa nesel s seboj, nato ga je skril. Okoli šeste ure zvečer se je Janez vračal v družbi dveh sošolcev proti domu. Iz skritega mesta je zopet pobral najdeni naboj. Nemirna kri in radovednost mu ni dala miru. Vrtel in obračal je v rokah nevarno reč. Tovariša sta ga svarila, naj jo vrže proč. Ravno na tistem mestu, kjer je opoldne naboj našel, pa je prišlo do nesreče. Fant je začel naboj tolči s nekim železom in nastala je eksplozija. Raztrgalo mu je vsa prsa in Janez je, ne da bi dal še kak glas od sebe, bil na mestu mrtve. Sošolca, ki se jima na srečo ni ničesar pripetilo, sta prestrašena hitela v vas in obvestila domače o nesreči. Žalostno je odjeknila novica po vasi. Komu bi se ne smilil mladi fant, ki je moral tako hitro končati svoje mlado življenje.

V sredo popoldne smo mu priredili lep pogreb. Razvil se je dolg žalni sprevod. Nasproti so prišli vsi šolarji pod vodstvom svojih g. učiteljev, da pospremiijo svojega sošolca na njegovih zadnjih poti. Pogrebne obrede je izvršil g. prošt v spremstvu duhovnega pomočnika. G. prošt so izpregovorili ob odprtem grobu zadnje besede v slovo. Kakor grom se je razlegal močni proštov glas po pokopališču in daleč v okolico. Resne besede so veljale najprej otrokom — naj pridno molijo za rajnega — nato staršem. Ta nesreča je resen opomin staršem, naj skrbno pazijo nad svojimi otroci, da se ne bodo igrali z nevarnimi predmeti. Na koncu so še cerkveni pevci zapeli lepo žalostinko „Nad zvezdami“.

Vsa vas sočustvuje z žalostno materjo, ki se je toliko trudila, da je vzredila svojega sina. A sedaj, ko je že toliko dorastel, da bi ji lahko pomagal, ga je na tako nesrečni način izgubila. Rajnemu Janezu bodi lahka domača zemljica in naj mu sveti večna luč!

Narodnemu življenju so nezakonski otroci strup. Ljudska skupnost je dolžna pomagati delavcu do primerne stanovanja, kjer si more ustanoviti svojo družinico.

Nezakonskih otrok je bilo v dobrolskem okraju:

Leta 1930.	32%
1935.	27%
1940.	22%
1944.	35%
1945.	42%

Porok je bilo v dobrolskem okraju:

Leta 1930.	99
1935.	98
1939.	141
1941.	66
1943.	55
1945.	39

Število hudo pada, četudi je sklepanje zakonov nacizem z vso silo podpiral.

Smrtnih slučajev je bilo:

Leta 1930.	16% (na tisoč ljudi)
1935.	14%
1940.	15%
1944.	15%

Ni videti, da bi se umrljivost v 15tih letih bila znatno zmanjšala — ali vojska je voj-

ska, in številke manj pomenijo kakor v mirnih časih

Otrok je pomrlo:

Leta 1930.	32%
1935.	21%
1940.	16%
1943.	12%
1944.	19%
1945.	16%

Otroci torej vkljub vojnim nepravilnostim manj umirajo kakor pred leti. Verskih odpadov v slovenskih pokrajinah ni bilo preveč. Tukaj nacisti niso prišli na svoj račun. V letih 1938. do 1941. je v dobrolskem okraju odpadlo 137 ljudi. Leta 1945. ni bilo nobene ga več, zato pa je 237 ljudi brez konfesije.

„Kronika“ je že poročala, koliko grozot je nacizem prizadel dobrolskemu okolišu: Na smrt so bile obsojene 4 osebe, na težko ječo 17 oseb, v taborišča je bilo odpeljanih 64 oseb, od katerih jih je 40 umrlo. Policija je postrelila 16 oseb, med njimi 7 otrok. Kapelska občina je štela pred vojsko 3500 duš, zdaj jih ima samo še 1900. Žalost nas obide, ko pomislimo kaj te številke pomenijo, koliko solz, koliko trpljenja! Pa je vse minilo, narod še živi, še zaupa v bodoče boljše dni in pogumno sega po svojem oralu, pogumno gleda ljudstvo na svojo grudo: „Še smo tu in tu ostanemo“, pravi kmet, ko je trpljenje največje.

Državna železniška direkcija v Beljaku sporoča:

S ponedeljkom, 18. marca 1946 bodo uvedene sledeče razširitve oziroma spremembe v tedenskem potniškem prometu:

1. Schwarzach—St. Veit—Boeckstein, je v prometu namesto tovornega vlaka, ki prevaža tudi osebe, novi osebni vlak Schwarzach—St. Veit (odhod 15,58. Prihod v Boeckstein ob 17,02).

2. Mallnitz—Spittal—Millstaettersee je v prometu novi osebni vlak (iz Mallnitz 6,50 prih. v Spittal 7,43) in v nasprotni smeri namesto tovornega vlaka, ki prevaža tudi osebe, novi osebni vlak Spittal—Millstaettersee (odhod 13,43) Mallnitz (prih. 14,42).

Bližnje podrobnosti o odhodih vlakov na vmesnih postajah so razvidne iz objav na postajah.

Deželni preskrbovalni urad objavlja:

Po odredbi britanske vojaške vlade se prične z 18. marcem skrčenje krušnega obroka za vse potrošnike z izjemo otrok in mladoletnih do 18. leta za 500 g na teden. Ker pa imajo potrošniki živilske nakaznice že v rokah in razveljavljenje ni več možno, bo množina kruha (2 krat po 500 g) vračunana pri 87. dodelitveni dobi.

Šteben

Ker se že vsi oglašajo, tudi mi ne smemo izostati. Res, da nismo tako važni, da bi se svet podrl, če nebi napisali teh par vrstic, vendar pa veste, da se vsak rad pohvali, posebno še, če ga drugi nočejo. Naša vas je precej velika, saj šteje okrog 80 hišnih števil. Do najbližje železniške postaje imamo

dobro uro hoda. Pa nič ne de, ker vodi skozi našo vas glavna cesta, po kateri tudi avtobus vozi. Tudi naša cerkev je prav lepa. Predvsem požrtvovalno skrbijo zanjo g. Muher, ki so nam še posebno pri srcu. Ta teden smo imeli pri nas češčenje. Cerkev je bila lepo okrašena z vencii in pomladnim cvetjem, ki so ga nabrala pridna dekleta. Ob tej priliki ne smemo pozabiti našega cerkvenega zbora, ki že prav lepo zapoje. Upamo, da se bo kmalu ojunačil ter nastopil tudi pri naših radijskih oddajah, ki jih prav vsi radi poslušamo. Le škoda, da imamo tako malo radijskih aparatov. Naj bo za danes dovolj. Pa še drugič kaj.

Goselna vas

V zadnjem dopisu smo obljubili, za drugič kaj bolj zanimivega. Goslinci smo na svojo vas vedno bolj ponosni. Zakaj spoznali smo, da je naša vas središče vse Podjune. V tem nas potrjujejo razne konference in tečaji, ki se vrše v naši vasi. Vsako leto večkrat vidimo, kako se pri nas zberejo duhovniki iz cele dobrolske dekanije in imajo tu svoje sestanke, ki jim pravijo konference. Najprej gredo v cerkev, kjer g. dekan mašujejo, nato pa se zbero v hiši znane krščanske družine Eberwein. Na zadnjo kvarterno sredo pa so se pri Ebervajnu zbrali vplivni možje in odrastli fantje iz cele podjunske doline. Vršil se je celodnevni tečaj. Prosvetne zveze, ki je zopet dovoljena. Tečaj sta vodila g. dr. Tischler in Cviter — ki sta dajala navodila, kako naj se zopet začne po naših farah prosvetno delo. Vsi se še spominjamo, kako so pred vojno živahno delovala prosvetna društva po vsej slovenski Koroški. Sedaj smo že pogrešali, zakaj se prosvetna društva zopet ne obnove. Posebno mladina želi dobiti priliko, da se zopet v dobrih katoliških društvih izobrazuje in včasih na pošten način nekoliko razveseli. Vendar se bo sedaj tudi to delo zopet začelo. A eno se nam čudno zdi. Opazili smo razliko med prosvetnim delom pred vojno in sedaj. Pred vojno so vse prosvetno delo vodili z velikim uspehom duhovniki, a obnovljena prosvetna zveza pa začinja svoje delo mimo duhovnikov. So sicer povabili k sodelovanju duhovnike, a le tiste, ki pričakujejo lepo bodočnost od zvezde na vzhodu. Vemo sicer, da zaradi pomanjkanja duhovnikov, imajo naši duhovniki že dela preveč, pripravljani so sodelovati tudi pri izobraževalnem delu svojih vernikov. Zato dobri verniki želimo in bomo z veliko večjim veseljem in zaupanjem delali v organizaciji, v kateri sodeluje tudi duhovnik. Zato je naša želja, naj ostane prosveta še zares katoliška in zato naj nam jamči dušni pastir s svojim sodelovanjem. Korošci smo še vedno hoteli imeti duhovnike v svoji sredi in tako hočemo tudi v bodoče.

Naše

Strunam.

Andante. Davorin Jenko.

Stru - ne, mi - lo se gla - si - te,
 Od že lja ka - ko zdi hu - je,
 In kak' ve, ki bi nje hva - lo

mi - lo, pes - mi ca - za - luj,
 po - nji hre - pe - ni sr - cc,
 ra - de pe - ie za - na - prej.

sr - ca bo - le - či - ne skri - te
 kak' mu je ve - se - lje tu - je,
 ak' se ne u - smi - li kma - lo.

tr - do - sre - ni o - zna - nuj,
 kak' od sre - če nič - ne vé,
 mor' - te vtih - nit' ve - - ko - mej.

kak' ble - di mi mo je li - ce,
 kak' se - boj me ved no vle - če,
 Te in ta - ke ve - no - st - te

kak' u - mi - ra luč o - či;
 ko - der ho - di njen ob - raz,
 tož - be, stru - ne, tje do nje;

kak' te - kó iz njih sol - zi - ce,
 kak' ob - lič - je nje - cve - te - če
 a - ko mor' - te, o - me - či - te

ki - lju - be - zen jih ro - di.
 v sr - cu no - sim vsa - ki čas.
 ne - u - smi - lje no - sr - cc.

Nacistični „paradiž“

Prav gotovo ni znano marsikateremu koroškemu Slovincu, koliko so morali prestati Slovenci na Gorenjskem pod nacističnim nasiljem od leta 1941.—1945. Zato bodo mogoče marsikoga zanimale te vrste, da se vsaj malo seznanijo s trpljenjem sorjakov, katere je skozi štiri leta tolkel hitlerjanski bič. Ko so leta 1941. nemške čete prekoračile Karavanke, je vpil v graški radijski oddajni postaji neki nacist v slovenskem jeziku: „Slovenci, odložite orožje, nikar se ne borite proti Nemcem, ki vam prinašajo svobodo, kruh in boljše bodočnost, nikomur se ne bo skrivil las. Imeli boste vse pravice v novi nemški Evropi.“ In res, brez vsakih bojov so zasedle nemške čete Gorenjsko, ker je bila takratna jugoslovanska politika puhla in vojska gnala. Dokler je imela upravno oblast vojaška uprava je še nekako šlo, ko pa je prevzela civilna uprava se je končalo slovensko življenje na Gorenjskem. Ko je nastopil takratni gauleiter Kutschera, mesar Gorenjcev in pozneje hijena v človeški podobi SS grupenführer Rösener, se je začel za Gorenjce pravi peklo. Začelo se je izseljevanje boljših posestnikov v Srbijo, ropanje privatne imovine, zapiranje mirnih ljudi, samo zato, ker so bili Slovenci. Kmalu nato se je začelo rušenje stanovanjskih in gospodarskih poslopji ob takratni nemško-italijanski meji, kjer so 200 m ob meji porušili vsa poslopja in to brez vsakega povoda, katere so zgradili tamošnji prebivalci z velikim trudom in krvavimi žulji. In streljanje gorenjskih mož in fantov, pa tudi ženam ni bilo prizaneseno. Zakaj? Samo zato, ker so bili Slovenci, ker njihov duh ni mogel sprejeti nemškega nacizma kot dobrega, ker tudi ni bil. Na stotine in stotine Gorenjcev je bilo postreljenih v skupinah od 5 do 50 v kazenskem taborišču v Begunjah na Gorenjskem. Ko je bila dolina Draga pri Begunjah prenapolnjena z njihovimi trupli se je začelo streljanje drugje po deželi, vsepovsod lahko vidimo take skupne grobove. Koliko jih je bilo v Begunjah do smrti mučenih in na druge grozne načine umorjenih je težko reči, ali to gotovo drži, da ne malo. Slovenski možje in fantje so viseli ob cestah kot strašila hitlerjanskega barbarstva. Mnogo jih je moralo umreti brez vsake najmanjše krivde. Vsi so morali umreti zato, ker so bili Slovenci.

družin je ostalo brez staršev in koliko Gorenjskih staršev je izgubilo svoje sinove in hčere, ki jih je Rösener obsodil na smrt, kot tolovaj, dasi niso storili ničesar drugega, kakor to „da so bili Slovenci. Gorenjski Slovenci ne bodo tega nikdar pozabili, ker je bilo to trpinčenje preveliko. Ravno tako tudi drugi narodi Evrope ne bodo pozabili hitlerizma. Res, kaj takega skoro ni bilo pričakovati od naroda s tako visoko kulturo, kot je nemški. Kakor Huni so divjali povsod kamorkoli je stopila njihova noga. Prav nič boljše se ni godilo Slovincem na Spodnjem Štajerskem, kjer je krvoločil Überreiter, še mnogo slabše pa Slovincem na Dolenjskem, Notranjskem in Primorskem, kjer so vladali in požigali italijanski fašisti. Zato ni nikakor zastoj nastal partizanski pozdrav „Smrt fašizmu“.

Fašizem in hitlerizem je strt s svojimi poglavarji vred. Slovenski narod pa še živi in bo živel, ter vedel v bodoče bolj ceniti svojo svobodo, kakor kdajkoli poprej. Tudi koroški Slovenci so morali veliko prestati pod nacističnim režimom. Tudi koroških Slovincov je bilo mnogo izseljenih in po raznih koncentracijskih taboriščih do smrti mučenih. Sedaj je vse to prestano, fašistično nasilje odpravljeno, prišel je čas tako težko pričakovanega miru in svobode. Ves slovenski narod naj se zaveda te svobode, ki je stala toliko žrtve in trpljenja. To svobodo mora čuvati in ščititi ves slovenski narod to in onstran Karavank. Tudi koroški Slovenci so deležni nove svobode v novi demokratični Avstriji. To svobodo je treba vsakomur čuvati in jo podpirati ter živeti v dobrih odnosih z bratskim narodom na Gorenjskem tako, da bo slovenski narod, resničen posredovalec in most med Avstrijo in Jugoslavijo.

Deželni glavar na inšpekciji šol

Deželni glavar je obiskal v spremstvu vodje šolskega oddelka in referenta področja za dvojezično šolstvo dne 7. in 12. marca šole dvojezičnega področja v Št. Jakobu, v Globasnici, v Šmihelu pri Pliberku, v Pliberku in Božjem grobu Z zadoščenjem je ugotovil napredovanje dvojezičnega pouka.

Razgovor učiteljev in učiteljic slovenskega jezika

Dne 9. marca t. l. je bil pri deželnem šolskem svetu razgovor učiteljev in učiteljic slovenskega jezika. Gospod deželni poglavar je pozdravil navzoče ter opozoril v kratkem nagovoru na važnost poučevanja slovenskega jezika. Referent za dvojezično šolstvo je nato podal poročilo o izvedbi od-

redbe Provizorične koroške deželne vlade glede obnavljanja dvojezičnih šol, iz katerega je bilo razvidno, da se vrši na vseh ljudskih šolah dvojezičnega področja pouk v slovenskem jeziku v smislu imenovane odredbe, navzlic oviram, kakor pomanjkanje učnih oseb s potrebno predizobrazbo in prikladnih učil. Nato so podali posamezni navzoči svoja poročila, iz katerih se je pokazala vseskozi ugodna slika šolskih razmer. V teku živahnega razgovora je bilo enoglasno ugotovljeno, da je izid izvedbe določil imenovane odredbe o srednjih in meščanskih šolah brezhiben.

Obsodbe vojaških sodišč

Zaradi ropa in nepravilne posesti orožja je bil obsojen na šest let in 9 mesecev zapora Roman Kubitschow. Zaradi soudeležbe pri istem prestopku je dobil Kasake Turachan 4 leta in 3 mesece zapora, Lydia Pelzer 1 leto zapora (nastop kazni po enem letu), Adolf Paar pa je bil poslan za eno leto v vzgojni zavod.

V zvezi z njimi je bila obsojena 25 letna Olga Mirsadschan, ki je roparjem preskrbela orožje, na 2 leti in 2 mesecev zapora, prav tako tudi 30 letna Erna Tander iz Kapfenberga, pri kateri so dobili del naropanega blaga na 2 meseca in 250 šilingov denarne kazni.

Bukovje

Se boste morda nasmejali ko boste brali: Bukovje! kajti še nikdar ni bilo slišati v kakem časopisu o tem kraju. Sedaj se pa moramo enkrat oglasiti. V zadnji številki „Kronike“ je bilo skoraj od vseh podružnic iz dobrolske fare. Čisto zadni v koledarju pa tudi nočemo biti. To pa tem bolj, ker so nas Prebilci malo podražili, da imamo svojega duhovnika. Da, res je. Pa smo tudi zelo ponosni na njega. Od novembra lanskega leta nam bere vsak dan sv. mašo, pa tudi marsikaj je že od tega časa popravljenega v naši cerkvi. Oba zvonova nam je kruta vojska požrla, nekaj pa le imamo, da poje, da vemo vsaj kdaj se začne služba božja. To strašno vojsko smo srečno prestali, a štirji so morali dati svoje življenje za domovino. Naj jim bo tuja zemlja lahka. Vrnilo se jih je enajst, štirje pa še manjkajo. Bog daj, da bi se skoraj srečno vrnili, ker jih že vsi željno pričakujemo, posebno pa njihove družine.

Šmihel pri Pliberku

Na prvo postno nedeljo smo vprizorili Ernest Raupachovo žaloigro: Mlinar in njegova hči. Čeprav so igralci sami preprosti kmečki fantje in dekleta in so bile zaenkrat tudi že različne tehnične ovire in pomanj-

kanja, je bila igra dobro pripravljena in igrana. Šerčerjeva dvorana je bila veliko premajhna, da bi mogla sprejeti vse, ki so se hoteli igre udeležiti. Okrog Velike noči bomo igro ponovili. Igra je zelo poučna in vsebinsko globoka, zato jo zelo priporočamo tudi drugim, da bi jo igrali. Malo nerodno je to, ker je treba odpremenjati desetkrat; pa, da niso bili odmor predolgočasni, smo vsi v dvorani prepevali slovenske narodne pesmi. S tem smo vršili še drugo narodno dolžnost: Zopet obnoviti med koroškimi ljudstvom našo lepo narodno pesem.

Hodiše

V četrtek 14. marca Hodiški šolarji niso imeli nič šole. Pa vendar je bilo tudi na ta dan vse živo v šoli. V šolo so prihajali namreč starši od naših šolarjev na posebno povabilo učiteljev. Bil je ta dan nekaj informacijski dan, ko sta oče ali mati zvedela od šolskega vodstva, kako se njihov otrok v šoli uči. Velika večina staršev je čula pohvalne besede o pridnosti svojih otrok. Drugi pa so morali slišati iz ust učitelja tudi grajo. So nekateri starši, ki neredno pošiljajo svoje otroke v šolo. In tak otrok nič ne napreduje v učenju, ker se ne more vsega naučiti, če ga več dni vsak teden ni v šolo. Drugi otroci pa so spet zanikrni v izpolnjevanju svojih nalog in v učenju. Za vse te je še dovolj časa, da se v drugem delu leta poboljšajo, da ne bo na koncu leta, ko se bodo delila spričevala, jok in stok, „zakaj pa naš nima dobrih redov.“

Glinje

Letošnji predpust je bil kratek, zato je bilo treba pohiteti, kdor se je odločil za sedmi zakrament. V naši fari so se ojunali trije pari. Zgled sta dala g. Jan Possegger, vdovec iz Podlublja, in ga. Jožefa Ogris iz Trate. Poroka, ki je bila v Glinjah, obenem s sv. mašo in lepim nagovorom, je privabila mnogo radovednega občinstva. Tudi na svatovski pojedini je baje bilo zelo živahno, zakar je poskrbel znan pevski kvintet iz Medboravnice. Največ aplavza je bila deležna „angeljska pesem“, ki so jo peli na koncu in katere svatje najbrže ne bodo tako hitro pozabili. Druga dva para sta šla drugam. Hudobni jeziki pravijo, da zato, ker sta se ustrašila „firbca“ in babjih jezikov.

Ten minutes English:

Important irregular verbs — Važni nepravični glagoli

- I flee — bežim
- I fled — bežal sem
- I have fled — sem bil bežal
- I fly — letam
- I flew — letal sem
- I have flown — sem bil letal
- I say — rečem
- I said — rekel sem
- I have said — sem bil rekel
- I see — vidim
- I saw — videl sem
- I have seen — sem bil videl
- I sell — prodam
- I sold — prodal sem
- I have sold — sem bil prodal
- I send — pošljem
- I sent — poslal sem
- I have sent — sem bil poslal
- I shake — tresem
- I shook — tresel sem
- I have shaken — sem bil tresel
- I shine — sijem
- I shone — sijal sem
- I have shone — sem bil sijal
- I shoot — streljam
- I shot — streljal sem
- I have shot — sem bil streljal
- I show — kažem
- I showed — kazal sem
- I have shown — sem bil kazal

Learn! — Nauči se!

- In forty years — v štiridesetih letih
- in a month or so — v približno enem mesecu
- next week — prihodnji teden
- to-morrow — jutri
- to-day — danes
- the day after to-morrow — pojutrišnjem
- yesterday — včeraj
- the day before yesterday — predvčerajšnjim
- a few days ago — pred nekaj dnevi
- last week — pretekli teden
- some years ago — pred nekaj leti

What we often hear — Kar pogosto slišimo

- I am pleased to meet you — Veseli me, da sem Vas srečal
- How do you like being here? — Kako Vam ugaja tukaj?
- I hope to see you to-morrow — Upam, da se bova jutri videla
- Many thanks for your kindness — Hvala lepa za prijaznost
- That is very kind of you — To je zelo lepo od Vas
- I do not understand — Ne razumem
- Did you not understand me? — Me niste razumeli?
- Please, come in — Vstopite prosim

pesmi (3.)

V ljubem si ostala kraji.

Anton Nedved.

Andante. *pp*

Vlju - bem si - o - sta - la kra - ji, jaz pa šel - sem

pp

da - leč preč, mo - re - bi - ti sre - ča na - ji,

pp

oh, ne zdru - ži ni - kdar več! Ves čas, kar - si

p

mi - ōd - vze - ta, šte - jem u - re, šte - jem dni,

mf

pp

zur so mes - ci, zdni so le - ta, mes - cev, let - pa

mf

molto cresc.

kon - ca ni, zur so mes - ci, zdni so le - ta

molto cresc.

pp

mes - cev, let - pa - kon - ca ni! Po - mlad se - na

pp

zem - ljo vr - ne, pet - je slav - cev se - zbu - di,

pp

molto cresc. *largo*

v cvet - je zem - lja se - za - gr - ne; za - me pa - po

pp

molto ritard. *pp* *smorz.*

m - la - di ni, za - me pa po - mla - ti ni!

p *molto ritard.* *pp* *smorz.*

Simon Jenko.

Želje — moje spremljevalke...

Nikdar, nikdar ne molčite,
niti takrat, kadar spim;
v sanjah ste celo pri meni,
čakate, da se zbudim.

Ve ste moje spremljevalke
koder hodim, kamor grem.
S trudnim srcem se igrate,
varate me dan za dnem.

Vendar ste tako prijetne,
kadar dvigate srce
zmeraj više, dalje, dalje
čez doline in gore...

Ni ga hipa, da nobena
mi iz prsi ne vzkipi;
brž ko ena mi ugasne,
druga že se porodi.

Tista bo pa le poslednja,
ki jo čutil bom nekoč —
smrtni dih jo bo ohladil,
zagrnila grobna noč...

POLJE

življenjska skupnost

Narava je celota, je kot božje tkivo, v katerem se prepletajo najrazličnejše niti v lepo celoto; kakor ni v tkanini poedina nit nič izrednega, marveč pride do izraza šele skupaj z drugimi, tako dobijo poedini deli narave vso svojo lepoto in pravo vrednost, če jih vzamemo kot celoto. Naravoslovec opazuje naravo kot celoto. Kdor hoče imeti od narave užitek, jo mora vzeti kot celoto.

Oglejmo si s tega vidika polje. Polje kot celota! Daleč se razprostira pred našimi očmi; zdaj pozimi ga pokriva sneg, da se zdi še obširnejše in večje kot je v resnici; spomladi ga ozaljša Vesna z zelenim plaščem, ki ga preplete z raznobarnim cvetjem, poleti valovi na njem morje žita, v jeseni pa leži golo in zapuščeno pred našimi očmi.

Sredi izbranih, zaželenih rastlin, ki jih je zasejal kmetovalec, se vsiljuje nadležni plevel in jemlje koristnim rastlinam namenjene hranilne snovi. Mnoge rastline, ki veljajo za plevel, so prišle k nam iz toplih, tujih krajev; tako n. pr. rdeči ali poljski mak, ki pozibava svoj rdeči turban sredi zlatega žita in modri glavinec s temno-vijoličastimi cvetmi v kosku. Obe rastlini sta pravzaprav stepni rastlini in sta dobro varovani proti izhlapevanju; imata namreč globoko narezane liste; glavincevi so poleg tega še pokriti z nežnimi dlavicami.

Plevel ima med žitom težko življenje; najprej mu grozi suša, pripekajoči sončni žarki sesajo iz njega življenjske soke, brana mu grozi z izkoreninjenjem, srp in kosa s smrtjo. Kar pustijo ti, napravi plug. Toda plevel je trdoživ; njegovo življenje je sicer težko, a ne nemogoče. To ve dobro naš kmetovalec, ki se zagrizeno bori proti plevelu; če se ne, je njegova skleda bolj prazna. Zato skrbno obdela njivo, seje v očiščeno seme. Vse to pa plevela ne uniči, le omeji mu razširjanje in zmanjša vpliv nekaterih rastlin, kot strupenega kokalja. Nekater med pleveli vsete rastline, kot kurja čevca, lapuh, plešec, se ohranijo, ker odcveto in razvijejo seme zgodaj spomladi; druge, kot njivska mačeha, pa šele po žetvi. Razni osati so zakoreninjeni globoko, da jim niti plug ne pride do živca, druge, kot pirika, pa so tako krepko razrasle, da jih je skoro nemogoče uničiti; tudi če jo razrežeš v kose, se ti iz vsakega kosa razvije nova rastlina. Plevel, ki se plodi s semeni, raztrše seme, še preden dozori žito.

In živali! Tudi živali spadajo v življenjsko skupnost polja; kajti, tudi njim nudi polje ne le stanovanje in zatočišče, marveč tudi hrano. Poljski zajec si rad privoščiti mlado setev; pod zemljo žro korenine bramor in ogerci (ličinke rjavega hrošča); koristni krt išče pod zemljo v njej živeče živali; škrljanc, jerebica in prepelica so na polju doma. Ko dozori žito, prehite poljedelca urne miši in voluharji, boječi hrček in poljski ter domači vrabec. V zraku pa preže mišar, skobec in srakoper. Med bilkami se plazita velika in mala podlasica in ponekod celo lisica zvitorepka. Vsi ti skrbijo, da se uničevalci žita preveč ne raspasejo.

Tako vlada na polju skupnost med najrazličnejšimi rastlinami in živalmi, ki so drugo na drugo navezane. Ravnotežje, ki so ga ohranjali njihovi predniki, ohranjajo tudi potomci. Nekateri živali so dobro opremljene in zavarovane, druge imajo malo sovravnikov, druge se naglo plode, da jim tudi velike izgube preveč ne škodijo; tako vzdržijo tekmo za obstoj.

Kulturne rastline pa obstoje le, ker jih goji človek. Njegov poseg v življenjsko skupnost odločilno vpliva na vso sestavo skupnosti. Če n. pr. poseje namesto žita repo ali deteljo, se izseli ves plevel, ki sicer uspeva med žitom, pa tudi vse živali, ki se hranijo z žitnimi zrni in končno živali, ki zalozujejo med žitom živeče živali. Tudi to nam potrjuje, da je narava celota.

GALERIJA koroških mož

ANDREJ EINSPIELER

Kjerkoli omenimo koroške velemože, moramo vselej in povsod postaviti na prvo mesto našega borilca Andreja Einspielerja. Njemu v čast in spomin lepšega povedati ne moremo kot, to, kar je povedal naš pesnik Gregorčič Einspielerju v neminljivo slavo ob njegovi zlati maši v Svecih dne 21. avgusta 1887.:

Zvesto si delal pol stoletja,
zvesto pogumno in krepko.
Kar sil ti dalo je nebo.
posvetil ti si vse mladini,
posvetil vse si domovini.
Ti domu si buditelj bil,
za dom si vrl boritelj bil.
Ti delal si, jesen je tu,
prišel je tebi čas sadu.
Naš dom odeval gost je mrak,
Slovenija je tožno spala.
A čvrsto je vesela vstala.
In narod si gojil krepak
In tvoj premili Korotan
že tudi dviga se, se vzbuja,
Prihaja mu vstajenja dan!
In peša, gine sila tuja,
Prebuja se Sloven povsod!

FRANC GRAFENAUER

dolgoletni deželni in državni poslanec koroških Slovencev, ni bil Nemec, četudi nosi nemško ime. Domačija mu je stala ob zemljišču, ki je bilo nekaj grofovo in se imenuje Grafenauer.

Koroški Slovenci niso imeli dosti svetne inteligence in je bilo težko za tak posej najti spretnega, zanesljivega človeka. Našli so ga v Grafenauerju. Bil je mož orjaške postave in izredno nadarjen, poprej in najprej voditelj Slovencev na Zili. Zilska ni bogat kraj, četudi se s konjerejo, ki je na Zili udomačena, lepo zasluži. Ljudstvo živi skromno: polenta in compe, compe in polenta je njih življenje. A ljudstvo je močne rasti in silno inteligentno. Mladi Grafenauer se je naučil orgljanja v domači cerkvi in popravljanja orgel. Kmetija in obrt skupaj sta mu dajale dosti kruha.

Kot poslanec je užival veliko ugleda. Po plebiscitu so ga zaprli in obtožili veleizdaje. Vlada je bila ruskim ujetnikom prepovedala znanje s koroškimi ženskami, Grafenauer pa se je izrazil: „Pustite jih, da bo kaj močnih otrok.“ Zato so ga v Celovcu obsodili na smrt. Cesar ga je pomilostil na dvajsetletno ječo. Ko so ga ponovno pomilostili, je šel iskati kruha v Jugoslavijo, kjer se pa tu ni mogel udomačiti, kakor se tudi drugi begunci niso. Vrnil se je domov.

Par tednov pred Božičem je šel nek njegov prijatelj k deželnemu glavarju dr. Lemizu in prosil za rinitve Grafenauerjeve obrti. Deželni glavar je Grafenauerja poznal in spoštoval, ter mu obrtno pravico takoj podelil. Dolgo zapiranje in pomanjkanje, ki ga je pretrpel, je razrušilo zdravje sicer tako krepkemu možaku. Na Brdskem pokopališču spi zadnje spanje mož, ki je skozi leta nosil vse skrb in težave koroških Slovencev. Grafenauer je bil eden najodličnejših rodoljubov, kar jih pozna Koroška.

VINKO POLJANEC

Ena najbolj znanih oseb zadnjih desetletij je bil Vinko Poljanec, župnik v Škocijanu. Bil je izredno zmožen ter izboren govornik. Trajno je sodeloval pri naših listih: „Koroškem Slovencu“ in „Nedelji“. Pomagal je pri prosvetni zvezi, ki je večji del slovela na njegovih ramah. Poljanec je bil sam izboren pevec, zato je tudi mladino neprenehoma navduševal za pevsko društva.

Ob nastopu nacizma je škofijski urad takoj čutil nevarnost za Poljanca in mu je svetloval, naj odide na dopust toliko časa, da se razmere nekoliko ublažijo. Poljanec je odšel domov in prišel do Pliberka, kjer so ga zgrabili gestapovci in razglasili, da je nosil s seboj veliko vsoto denarja, kar pa je bilo izmišljeno. Z ujetnikom so ravnali, kot da bi bil že obsojen. Zvezali so ga in privlekli v Celovec, kjer so ga ovedli v zapor. Po par tednih so ga morali končno izpustiti, ker niso imeli dokazov za policijsko postopanje. A prišel je iz ječe bolan. Zdravnik ni mogel dognati, kaj mu je. Verjetno, da so mu v zaporu pridelali strupa v jed. Za posledicami zapora je kmalu umrl. Ljudje so se v velikem številu udeležili njegovega pogreba in mu prekrili gomilo z vencji, katere pa je nekdo ponoči polil z bencinom in zažgal.

FRANCE TREIBER

Sedaj živi kot 85 letni starček v Slovenjem Gradcu. Treiber je sin Podklošterskega okraja. Bil je kot ustvarjen za duhovniški poklic. Priden kot čebela se je posebno zanimal za zgodovino, pri čemer mu je dobro služil njegov neutrudljiv spomin. Kot duhovnik je služboval na farji sv. Iljia v Celovcu. Bil je ves čas zelo priljubljen. Ob času plebiscita se je Treiber precej izpostavljal. „Volkswehr“

je vkorakala v St. Rupert in Treiber je moral oditi. Tedaj je deželni glavar sporočil piscu teh vrstic: „Danes je bil župnik Treiber ustreljen pri begu čez dravski most.“ Pa ni bilo tako. Treiber je prišel srečno v Ljubljano, kjer je živel v skromnih razmerah, a je bil vključno temu zadovoljen. Velika bi bila naša nevhvaležnost, če bi pozabili, kaj je ne-sebični Treiber storil za Koroške Slovence.

Dr. JANKO BREJC

zavzema v življenju Koroških Slovencev odlično mesto. Po rodu sicer ni Korošec, ali večji del svojega dela in življenja je bil na Koroškem. V Celovcu je imel strica, kanonika Aljančiča, ki je vzel dijaka k sebi in ga nadzoroval. Janko je bil odličen dijak in se je odločil za pravne študije. Ko so potrebovali koroški Slovenci spretnelega zagovornika, se je dr. Brejc preselil iz Vencajzove pisarne v Celovec. Tu je kmalu zaslovel kot eden najboljših odvetnikov. Bil je spreten in zelo marljiv — prava gorenjska korenina. Njegovo družinsko življenje je bilo vzorno. Soproga Mara Vencejz mu je rodila deset otrok. Živahna odvetniška pisarna je dr. Brejcu tudi precej nesla, tako, da si je lahko kupil lepo graščino pri Brezah, katere lastnik je bil prej Konte Veit. Brejca je imel s to graščino dalekosežne načrte, ki se pa niso dali izvesti, ker je prišla vmes vojna in po njej plebiscit, po katerem se je moral tudi dr. Brejc vrniti na Kranjsko. Pri industrijskih podjetjih, katerim se je posvetil, pa ni imel sreče. Prišel je skoro ob vse imetje. Kap, ki je končala njegovo načrtno polno

Ne zanemarjaj samega sebe!

Posvetovanje telesnih organov

Krojač Štefan Šivanka je bil pridn kot malokdo. Vstajal je rano zjutraj, predsedal je pri šivanju ali prestal pri urezovanju in likanju skoraj cel dan in delal pozno v noč. Delo se mu je kopičilo, tako da je imel vedno naročil za vsaj en mesec vnaprej. Tako so tekla leta.

Nekega dne so imeli njegovi telesni organi burno posvetovanje. Niso se zbrali v kakšni dvorani ali posebni sobi vaške gostilne, ampak so kot sodobni ostali na svojih mestih, vršili svoje delo naprej in se poslužili najmodernejših brezžičnih naprav za razgovor.

Zborovanje je vodil jezik kot najglasnejši in najrazgovornejši med njimi. Pozdravil je vse sodelujoče, ugotovil polnoštevilnost in izvajal:

„Že 45 let smo vsak na svojem mestu in vršimo neprestano vsak svoje dnevno in nočno opravilo. Za nas ne velja ne 7-urni, ne 8-urni delavnik, mi nimamo niti nedeljskega, niti prazničnega počitka, niti weekend, da, večina izmed nas dela bolj ali manj naporno 24 ur na dan, ne da bi potem sledilo 24 ur počitka. Dan za dnem, mesec za mesecem, leto za letom delamo neprestano brez štrajkov. Našemu podjetju tozadepno ne more konkurirati nobeno drugo podjetje na svetu. Celo nikakega plačila nimamo za naše vestno delo. Naš gospodar skrb edino za potrebne surovine, pa še to včasih precej površno.“

Vem, da ste vsi zelo zaposleni, zato so naši razgovori redki. Tudi danes bi vas ne bil sklical na posvetovanje, če ne bi naš položaj postajal od dne do dne težavnejši radi malomarnosti našega gospodarja. Skrbi samo za zasluzek, da bi lažje preživel sebe in svojo družino, da bi si pridobil premoženje, nas pa bolj in bolj zanemarja. Ako se bo to še naprej nadaljevalo, potem to vodi v gotovo propast nas in gospodarja. Ker se mi zdi, da gospodar ne vzame časa za skrb za sebe in za svoje telesne organe, kot da bi mislil, da smo večni, zato ga moramo nase in na naš težavni položaj opozoriti.

Predlagam, da vsak izmed nas pove, kaj ga teži, da bi mogli ugotoviti celoten položaj, saj smo med seboj trdno povezani in drug od drugega presneto odvisni. Kot eden izmed najvažnejših organov naj začnem kar jaz.

Več dolžnosti in skrbi imam, ki jih moram vršiti. Najprej pridno mešam in premetavam hrano po ustih, tako, da me večkrat mišice bole, če je hrane kaj veliko. Zadnje čase me pa gospodar sili, da to delam hitro in površno, tako da griljaje kar hitro pošiljam skoro nepremešane v želodec, ker pravi gospodar, da se mu mudi. Glede dela pri govornjenju se ne morem pritožiti, ker gospodar ni ravno preveč zgovoren. Pač pa me zadnje čase večkrat ranijo zobne škrbine in me vznemirja preslabša gospodarjeva skrb za zobe, zato dajem besedo zadnjemu desnemu kočniku, da pove svoje težave.“

Oglasi se škripajoči glas kočnika:

„Gospodar nas je v mladih letih vsak ve-

Poljub pozabljenih spominov

Ovčice izgubljene ob prepadih
ne slutijo globin nevarnih vrečev,
ki so stvaritve prsi mladih.

Poljub pozabljenih spominov.

Sedaj ne ti, ne jaz ne veva,
kaj naju družji ob ločitvi,
kaj skozi vonj cipres odseva,
kaj toži v žalostni molitvi.

Poljub pozabljenih spominov —
še enkrat skozi solze dahni —
potem za vekomaj usahni.

življenje, nam je vzela velikega Slovenca, ki se je vsega žrtvoval za svoje koroške brate.

JURIJ TRUNK

Trunka je rodila okolica Baškega jezera. V šoli je bil izboren učenec „zmožen in delaven. Velik in krepak fant je pa v osmi gimnaziji po neznanem naključju začel bruhati kri tako, da so vsi mislili, da bo kmalu umrl. Pa ni. Mlademu duhovniku so svetovali, naj se gre zdraviti v Kairo. Šel je, prišel je do moči in sad njegovega bivanja na Jutrovem je bila knjiga Mohorjeve družbe „Na Jutrovem“, ki jo slovensko ljudstvo kaj rado bere. Iz Svete dežele se je vrnil na Koroško in tu pastiroval dolga leta v Kazanah pri Dobrili vasi. Nemirni duh pa ga je gnal zopet čez morje in sicer v zagonetno Ameriko. Tam se je seznanil z uredništvom „Ameriškega Slovence“ in franciškanskimi misijonarji ter družbe sv. Rafaela. Trunkovo potovanje v Ameriko je rodilo sad v krasni knjigi „Amerika in Amerikanci“, ki jo je krasno ilustriral občeznani Vaupotič. Gospod Trunk samotari sedaj nekje v Koloradu. Veselilo bi nas, če bi se srečno vrnil v domače kraje.

čeri ali jutro lepo osnažil, da smo se lesketali in mu delali čast, ako je usta odprla. Zadnja leta pa nas zanemarja, da je od sile. Cela vrsta nas je piškavih in gmilih, nekaj jih je že padlo iz ust, čisti pa nas sploh ne več. Da bi šel k zobozdravniku, da bi nas vsaj za silo popravil, mu še v glavo ne pride. Ako bo šlo tako naprej, bodo po par letih usta brez zob in potem, gorje vama, želodec in črevesje! Poklicali smo na pomoč razne glivice, da bi pospešile vnatje okrog živca, tako da bo v par dneh gospodarja začelo pošteno boleti, nakar bo prisiljen iti k zobozdravniku.

Čudim se, da se sicer tako pirdni gospodar noče držati zdravstvenih navodil in redno zvečer in zjutraj par minut čistiti zobe z zobno ščetko in zobno pasto. Njegovi otroci, ki hodijo v šolo, to redno delajo in imajo krasne zobe.“

„Prav imaš, prijatelj zob, odkar se v ustih drobitve hrane komaj dotaknete in je skoro nič ne preslinito, se je delo pri nas ogramno pomnožilo, tako da ga tudi jaz ne zmagujem. Poleg tega naš gospodar naredno je. Včasih sploh ne zajtrkuje in je do kosila lačen, tako da se samo želodčni sok spreha pa želodcu in postaja vedno bolj siten in kisel ter nevaren za želodčno sluznico, da jo na enem ali drugem mestu pregrize. Včasih dobim opoldansko kosilo šele okrog tretje ure, že postano in kar na hitro zmetano v usta in poslano k nam. Večerja pa gospodar šele pozno v noč, ker ima prej razne seje. Hrana je zopet postana in je včasih že čisto hladna. Komaj oślinjeni kosi se valijo vame in me napolnijo do vrha, da postanem napet kot boben. Že nekaj let ima gospodar navado, da večerjo zalije z neko pekočo tekočino, ki se kaj hitro vsrka in se preseli v glavo, tako da gospodarja zanaša, ko vstane. Pravi, da pije zato, da pozabi dnevne težave in da misli, da se nahaja v „ročicak“. On se sicer dobro počuti nekaj trenutkov, jaz pa in ostali deli telesa trpimo radi tega veliko škodo, ker tista pekoča tekočina vso našo sluznico uničuje in zmanjšuje delazmožnost drugih organov.“

In tako, mesto da bi na stara leta počival, imam od dne do dne več dela, ki ga ne zmorem, in moram radi tega še neprebavljene dele hrane pošiljati naprej v črevesje.“

„Da, res je!“ se oglasi Črevo, „tudi meni je gospodar vse delo zmešal. V mladih letih je bil tako lepo naučen izprazniti črevesje zjutraj, čim je vstal, potem je imel celi dan mir. Sedaj se ne zmeni za vse moje vsaj trikratne dnevne pa tudi nočne opomine, in tako ostane zaprt vsaj nekaj dni, preden se izprazni. Zato pa je vse betenje. Z zastonjanjem blata v črevesju se namreč vsrkajo razne strupene snovi, ki zastrupljajo telo. Radi tega postaja blato tudi pretrdo, radi česar so otekle dančne žile in začela se je delati takoiimenovana zlata žila, ki krvavi ob vsaki priliki. Kdor je dal tej bolezi ime „zlata žila“, ta je pač hotel samo osmešiti resne človeške težave.“

Zasliši se močno kašljanje in že se čuje glas Pljuč:

(Dalje prihodnjtč).

Naše gospodarstvo

Čebela delavka

V zadnjem čebelarskem članku smo si ogledali matično in njeno kraljevsko vlogo. Sedaj pa poglejmo „navadne državljanke“ v čebelji družini. Morda bomo ob tem razmišljanju prišli do še jasnejše spoznanja, kako je v naravi vse natančno in smoterno urejeno. Tu je bil na delu um, ki neskončno urejeno vse človeško znanje in vsa prizadevanja.

Čebela se izleže — kakor matična — iz oplojenega jajčka. Zavoljo mnogo manjše zibke in mnogo bolj skopo odmerjene hrane, ki jo tudi slabša, se iz jajčka ne razvije popolnoma razvita samica (kakršna je, kakor vemo, matična), temveč bolj šibko, zakrknjeno bitje — čebela. Toda narava je po stvarnikovi zamisli do podrobnosti dosledna. Čebela ima drugačne naloge mimo matice. Pretežni dele njenega življenja je namenjen „zunanjim“ poslom. Zato ima sijajno razvit vid in vonj, njeno letalsko mišičevje je sploh nekaj izrednega. V vsem tem matično močno nadkriljuje. Saj nosi, kadar je paša izredno dobra, takšne tovare sladkega naktarja tud 4 km oddaljenih pasišč domov, ki domača dosega težo njenega telesca. V takim primeru pa seveda pri doletu pade na brado panja kot čok. Dostikrat ji moči že toliko opešajo, da zajadra kar na tla pred čebelnjakom. V takih trenutkih čebelarjevo srce poskakuje od veselja. Samo škoda, da so bolj redki...

Razvoj čebele traja 21 dni. Ko matična lepše očiščeno čebeljo (to je navadno) celico na zaleže, stoji belo jajčece na dnu celice po koncu kot v tla zapričena turška sablja. Drugi dan se nagne, tretji dan pa se vleže po tleh. Četrto dan se iz jajčka izleže drobcena ličinka, ki se nato godni 7 dni, nakar jo čebela pokrije s pokrovcem, da se v 11 dneh preobrazila (metamorfoza) iz črva v žuželko. Enaindvajseti dan je mogoče opazovati zanimiv prizor: na videz popolnoma ne plodni pokrovec (ki pa v resnici ni neprodušen, saj so čebele vosku pri mešale nekaj cvetnega praška, da skozi spranje ličinka dihal) začne dobivati v sredini majhno luknjico, ki se bolj in bolj veča. Končno pokrova skozi pregrizeni pokrovec siva glavica mlade čebelice. Nato pa se mota in zviža ter polagoma zrine skozi odprtino še oprsje. Tedaj je njeno „rojstvo“ gotovo: jadrno smukne v čebelno gručo in se pomeša med starejše sestrice. Te imajo z njo dovolj opraviti. Po vsem telescu se je še drži „srajčka“, v katero se je kot buba bila zapredla. Zato so starejše pridno na delu, plešejo okrog nje in jo snažijo. Nato jo nasitijo, saj je revica stradala skoro 14 dni, potem pa: hajdi na delo! Ko se je pa za mladico delo enkrat začelo, ga ni konca do zadnjega dne njenega življenja.

Sprva je še premalo otrujena, da bi mogla ven po nektar ali obnožino. Pa saj je doma dela na pretek! Treba je čistiti lončke (zib-

ke), iz katerih je zlezla mlada zalega, da jih more matična ponovno zaleči. In koliko je dela in truda s pripravljanjem hrane za ličinke, ki so strašansko požrešne! To nalogo izvršujejo samo mladice, ki imajo še prav posebno dobro razvito krmilno žlezo za produkcijo „mlečka“. Starejše „izletne“ čebele se za vzrejo naraščaja sploh ne brigajo. Dovolj je zanje dela zunaj! V panju je treba skrbeti tudi za novo satje. Spet nov posel za mladice! V gotovi starostni dobi začno silno slatno uživati med in ga pojedo mnogo več, kakor je za vzdrževanje njihovega telesca potrebno. Na spodnji strani zadka se jim v posebnih žlezah nabira tolačka, ki jo tekočo stiskajo med obročki na dan. To je vosek, iz katerega izdelujejo satje, lepo belo-rumeno, kot cekin. Med vsemi temi notranjimi deli se pa mladice ob lepih dneh pridno vadijo v letanju, gredoč pa še voh nosijo v panju.

Čez 14 dni so popolnoma godne za zunanje delo. Med tem je v panju na delu že nov naraščaj. In tako gre rod za rodom po

isti delovni poti iz življenja v smrt. V poletnem času (t. j. od marca do septembra) je čebelno življenje kratko — živi nekako 6 tednov. V tem kratkem času dela 14 dni v panju, 4 tedne izletava na pašo. Proti koncu življenja njen organizem močno opeša. Telesce postane vse oguljeno in zavoljo tega črno, krilca so pa razcefrana kakor staro bandero. Do smrti zgarana se starica zavleče v kako skrivališče izven panja in počaka smrti. Družini prihrani celo delo in sitnost „pogreba“.

Zares, življenje čebele je sam delaven dan! Zato velja pri ljudeh po vsej pravici za zgled marljivosti. Oddiha in zabave skoro ne pozna. Le tiste čebele, ki živijo v dobi rojenja, dožive svatovski rajanje, kadar se roj vsuje iz panja in veselo zapleše v sončnih žarkih. Toda pirovanja je naglo konec, nato se spet začne delo, delo do zadnjega diha.

Kadar uživaš, prijatelj moj, sladko strd in se ti prijetna sladkoba razlije po telesu, pomni: mnogo in premnogo truda je v tej ambroziji. In zahvali modrega Stvarnika, da je dal drobnim živalcem tak silen nagon: če bi ga ne imela, bi človek ne jedel sladkega medu.

Prasenje svinj

V govejem in konjskem hlevu ima pri nas gospodar glavno besedo, v prašičereji pa gospodinja. Njej je v večini primerov prepuščena vsa skrb za vzrejo in krmljenje prašičev, le pri gradnji svinjakov poseže tudi gospodar vmes. Mnenja smo, da bi se morali gospodarji tudi za prašičerejo malo bolj zanimati, s čemer bi delo gospodinji v mnogočem lahko znatno olajšali. Svinjereja je na vsaki kmetiji zelo važna gospodarska panoga, saj preskrbi družini dvoje najvažnejših živil, meso in mast.

Največ previdnosti zahteva vzreja prašičev prve tedne po rojstvu. V tem času nam dostikrat cela gnezda poginejo. Ker plemenske svinje prezgodaj pripuščamo k mersjascu, pridejo prašički že na svet slabotni in podvrženi raznim boleznim. Šele po devetem mesecu je mlada svinja toliko razvita, da moremo od nje pričakovati zdrave in dobro razvite pujske. Tudi ves nadaljnji razvoj svinje je ogrožen, če jo prezgodaj pripuščamo. — Plemenske svinje morajo biti močne narave in ne prenežno vzrejene. Poleti naj imajo na razpolago dobro pašo. Brez paše ali vsaj večjega izpusta, kjer se plemenske svinje gibljejo na prostem zraku, je trajen uspeh v prašičereji ogrožen. Tudi pozimi je priporočljivo, spuščati plemenske svinje ob lepem vremenu vsaj za nekaj ur v izpust. Plemenske svinje moramo dobro krmiti, nikdar pa ne tako kakor one, ki jih debelimo za zakol. Ni potrebno, da so plemenske svinje debele, važno je, da so čvrsto razvite in zdrave. Poleg paše poleti ter pese in krompirja pozimi, jim moramo nu-

dit tudi krepko krmo. Dnevno zadostuje 1 do 1,5 kg krepke krme. Predvsem uporabljamo otrobo in druge mlevske odpadke. Izvrstna krepka krma za svinje je tudi ovsen ali ječmenov zdrob.

Približno 3 mesece 3 tedne in 3 dni po pripustitvi pridejo mladi pujski na svet. V koledarju ali beležnici zabeležimo dan zadnje pripustitve in predvideni dan prasiatve, sicer to kaj lahko pozabimo. Ker popolnoma natančno ne moremo določiti dneva prasiatve, moramo zadnje dneve svinjo pogosteje opazovati. Vedno je priporočljivo, da prasenje svinje nadziramo. Svinja raje po svinjaku sem in tja ter si prizadeva napraviti gnezdo. Svinjak dobro nasteljeno s kratko slamo ali praproto. Svinji nabrekne in pordeči vime. Približno en dan pred prasnjem lahko izmolzemo par kapljic mleka, če svinjo stiskamo za sesec. Od tedaj naprej je ne smemo več za dolgo pustiti izpred oči. Ponoči pustimo v svinjaku luč, pri svinjah pa, ki bodo imele prvič prašičke, čujemo. Porod pri svinjah je navadno lahek. Z roko posežemo le v skrajnem primeru, naprimer zaradi napačne lege. Roke moramo preje dobro umiti in razkužiti. Ko se pujske prikaže na dan, lahko deloma pomagamo in ga za nogo ali pri glavi nalahko potegnemo. Mir je svinji v tem času najbolj potreben. Kdor nima kaj iskati naj se odstrani od svinjaka.

Rojstvo posameznih pujskov se vrši v razdobju četrt do pol ure. Popkovina se navadno sama pretrga nakar nastopi malenkostna in brezpomembna krvavitev. Da pre-

prečimo vsako možnost okuženja, namažemo popkovo na mestu, kjer je odtrgana, z jodom. Če se popkovina ne pretrga sama od sebe, potem naredimo to mi, in sicer 5 centimetrov pod trebuščkom. Vsak pujske je ob rojstvu obdan s sluznasto kožico, ki navadno ob rojstvu sama od sebe počši. Če bi se pa to ne zgodilo, jo moramo takoj pretrgati in odstraniti. Če glave takoj ne osvobodimo, se pujske zaduši.

Trajanje prasenja je odvisno od števila pujskov in od presledka med rojstvom posameznih prašičkov. Običajno je končano vsaj v teku 24 ur. Če se to ne zgodi že nastanejo pri prasnju večje težave, moramo takoj poklicati žvinozdravnika. Kadar svinja vstane ter hodi s povešenim telesom po svinjaku in sprejme krmo, ki ji jo ponudimo, lahko smatramo v splošnem, da je prasenje končano. V tem času se novorojeni pujski, ki smo jih dali v košaro, obloženi s slamo ali senom, toliko opomorejo, da jih lahko damo k svinji, da sesajo.

Kako pridobivamo seme glavnate salate

Za kmečko pridelovanje zelenjave je primerna le zgodnja in poletna salata. Glavnata salata ima rada humozno, rahlo ilovnato zemljo ter dosti vlage. Na suhi zemlji tvori salata le majhne glave. Kljub temu, da salata ne ljubi suhe zemlje, moramo dati sončnim legam prednost. V času cvetenja julija meseca je najbolje, če vlada suho vreme. Če je ta čas deževen, moramo računati le s pomanjkljivim nastavkom semena. Tudi po končanem cvetenju bolj prija semenski salati suho vreme. Kraji, kjer je poleti veliko padavin, niso primerni za pridelovanje semena glavnate salate.

Za salato bomo pripravili jesensko brazdo in istočasno podorali dobro preperel hlevski gnoj. Spomladi dodamo na 10 arev 6 kg čistega dušika, 7 kg čiste fosforne kisline in 12 kg čistega kalija.

V navadi sta dva načina pridelovanja semena, in sicer saditev sadik ter setev. V prvem primeru sejemo salato začetkom marca v tople grede in sadike nato presadimo začetkom ali sredi aprila v razdalji 15×45 cm. Posebno moramo paziti na to, da sadik ne posadimo pregloboko, sicer rade segnjajo. Srčni list ne sme nikdar biti pokrit z zemljo. — Zaradi enostavnosti sejemo salato večinoma kar na stalno mesto, in to čim bolj zgodaj spomladi, da more seme dobro dozoreti. Sejemo približno 1 cm globoko, razdalja med vrstami naj znaša 45 cm. Po ozelenitvi je potrebno okopati in rastline na 15 do 20 cm preredčiti. Okopavanje se ponavlja, dokler salata ne začne delati glav. Ko se glave lepo razvijejo, porožemo one, ki nam za seme niso všeč, ter jih prodamo ali porabimo v lastnem gospodinjstvu. Cveteči začne salata praviloma konec julija. Pri salati vlada samooplodba, zato brez nevarnosti križanja pridelujemo več vrst salat eno poleg druge.

Seme salate zori konec avgusta do septembra. Oprezni moramo biti pred ptiči, da nam ne pojedjo vsega semena. Z žetvijo začnemo čim je seme pri večini rastlin zrelo. Salato požanjemo s srpom zjutraj, dokler se rosa še ne posuši, drugače nam seme preveč izpada. Požeta stebela povežemo v snope ter jih dalje sušimo, da seme naknadno popolnoma dozori. Salato omlatimo navadno s cepci, manjše količine tudi kar z roko. Omlačeno seme moramo dobro izčistiti in še nadajle dobro sušiti.

Tebi mati...

Prišel je tvoj najlepši dan — materinski dan. Spomnila se boš davnih, srečnih dni, ko je še živel naš oče, in si nas imela še vse okrog sebe. Atek je vedno kupil rdečih nageljkov — ali se še spominjaš, vsako leto jih je bilo več — vzela jih je namreč vedno toliko, kolikor let je bilo od vajine poroke.

Cvetje je dal zjutraj navsezgodaj meni, najmlajši, da ga ponesem, tebi, o mamica. Prišla sem k tebi v srajčki in se z nerodnimi besedami voščila k materinskemu dnevu. Tedaj si se mi zdelo najlepša žena na svetu. Ležala si še v postelji, tvoji razpleteni lasje so padali po beli blazini. Nisi mogla mnogo govoriti, le tvoje oči, tiste velike vlažne oči, ki so tako značilne za slovensko mater, so izražale vso tvojo materinsko srečo.

Prišlo je trpljenje, očetu je zavrta bolezen pretrgala nit življenja. Kako vdano in brez godrnjanja si vzela vse breme na svoje šibke rame. Ali še veš kako so nas ljudje zaničevali, ker smo po očetovi smrti obubožali. Branila si nas kot golobica svoje mladice, nihče ni smel ziniti žal besede o tvojih otrocih. Mlada si še bila, še se ti je ponujala sreča, toda ti si jo velikodušno odklonila samo da bi lahko nam podarila vso ljubezen in svoje življenje posvetila le naši vzgoji. Mati, morda nikdar ne boš zvedela,

koliko smo ti mi, tvoji otroci hvaležni za to!

Sedaj ko sem odrasla, šele pričenjam razumevati tvoje besede, ki si mi jih izgovarila vedno kadar sem te izražala kakaj si tako žalostna. Takrat si se vedno bolesto nasmehnila in odvrnila „moji otroci naj nikdar ne zvedo za moje trpljenje“, in še si se vrgla na delo za nas.

Mučnica si bila kakor toliko tvojih vrstnic na slovenski zemlji, nikdar bi ti ne mogla povrniti, kar si ti meni dala. Le ena zavest, mati moja, naj te bodri in ti daje zadoščanja: tvoja žrtev ni bila zaman! Nisi nam dala na pot v življenje ne zlata, ne srebra, saj sama nisi imela. Toda vzgojila si nas, kakor pridni vrtnar žlahtno cvetje in nas obsipala z žarki neizmerne ljubezni.

Ali se še spominjaš, ko sem tudi jaz, tvoja najmlajša, morala iti v tuji svet, da si zaslужil boljšega kruha, kakor si mi ga mogla rezati ti. Na pragu si stala in v roki, tresoč od žalosti, držala krpilnik. Pokrižala si me in dejala: Naj se zgodi karkoli ne potepaj svoje vzgoje in na Boga ne pozabi. Na ovinčku ceste, ki je vodila k postaji sem se ozrla, toda nisem ti pomahala z robcem, ker me je obšla neizmerna bol. Hotela sem se vrniti in vedno ostati pri tebi, toda ne, klic sveta je bil močnejši. Prisegli pa sem takrat, da ne bom nikdar pozabila tvojih svetih be-

sed. To prisego, verjemi mati, sem držala do danes in je ne bom nikdar prelomila, četudi bi me usoda tirala na konec sveta.

Ti nisi bila tako srečna, da bi tvoji otroci živeli doma pri tebi. Preveč nas je bilo. Vendar si se vdala v usodo in si kljub temu ustvarila toliko nevidnih vezi s tvojimi otroci, da vseeno nisi bila sama. Ono leto, ko sem prišla na počitnice, si mi pokazala vsa naša pisma, povezana z različnimi trakovi. Moja pisma so imela rožnatordeč trak. Vprašala sem te zakaj si za moja pisma vzela ravno to barvo. Dejala si, da ti je vedno tako toplo in rožnato pri duši, kadar prebiraš moja pisma.

Toda niti to veselje ti ni bilo dano. Prišla je vojna in zahtevala od tebe novih žrtev. Mnogo noči si prejojala, kadar dolgo nisi dobila pisma od tvojega sina edinca, ki je odšel na branik naše domovine, ali hčerke Marice, ki je odšla k Rdečemu križu, da bi hladila rane sinovom naše zemlje. O mati, še danes se mi oči zalijejo s solzami če pomislim, koliko je krvavelo tvoje srce, ko si ono jesen — ko so že zorela jabolka — prijela vest, da je moč tvoje najstarejše, ki je imela že tri nebogljenke otroke, padel za domovino. A še hujše si bila bičana, ko te je spomladi zadelo najstrašnejše kar mora zadeti ljubečo mater — padel je tvoj edini sin... Ze so cvetele črešnje takrat, toda ti si hodila žalostna okrog kakor senca.

Ostala sem ti le jaz v podporo in tolažbo. Toda niti jaz ne morem danes k tebi, kajti življenje me zahteva drugje. Žalost mi razjede srce ob misli, da ti za tvoj najlepši dan nikdo ne bo podaril cvetic, nikdo poljubil tvojega trpinčenega čela. Mamica moja, pro-

sila bom veter, da ti prinese pozdrav, saj pismo bi morda šele po dolgem času ali sploh ne dobila. Lastovka pa bo potrkala na okno tvoje sobe in ti prinesla vest, da nisi sama, da tvoja hčerka vedno misli nate ter molli k ljubemu Bogu, da bi prišel čas, ko bo mogla za vedno k tebi v tvoje naročje.

* * *

... Mati je vir ljubezni, ki nikdar ne usahne; iz njega črpajo otroci moralno oporo za vse življenje.

... Mlada mati, čeprav so samotne tvoje ure, vendarle nisi nikdar sama. Pod srcem nosiš novo življenje, ki pričča, da naš narod ne bo nikoli izumrl.

... Mati! Koliko milobe izraža ta beseda — toda koliko gneva in bolesti je v dveh samih besedah: brez matere.

... Venček iz pomladnih rožic bi spletel človek in ga posadil materi na glavo kot krono. Saj ona je junakinja, ki je večkrat pripravljena žrtvovati lastno življenje samo, da bi dala življenje svojemu otroku.

Mati, v tvojem najvišjem trenutku stopaš vedoma v senco smrti, toda ne bojiš se, kajti izza tvojega trpljenja že gledaš večno jutro našega naroda.

Pred materjo naj bi sklonil glavo sam kralj in cesar. Njo je Bog blagoslovil z rodovitnostjo teles ter jo obdaruil z največjo mero ljubezni in moči.

... Če bi ždel vse materine solze, ki jih povzroča nehvaležni otrok, bi nastalo ogromno jezero. Toda materino srce vedno odpušča...

... Kar je mati dala otroku na pot v življenje, ne sme izgubiti nikdar

